

DE

DELAVSKA ENOTNOST

31. 1. 1976 - ŠT. 4 - L. XXXV - CENA 3 DIN

GLAVNI UREDNIK:
VOJKO ČERNELČ

ODGOVORNI UREDNIK:
BOJAN SAMARIN

V OKVIRU

Kar zadeva uvajanje delegatskih razmerij v delovanje družbenopolitičnih organizacij in njihovih organizmov, se sindikati na Slovenskem lahko potrkamo na prsi, češ, v marsičem smo orali ledino. Tudi sprva negotovi koraki so zdaj že veliko bolj trdni. Pravzaprav si nihče ne more več predstavljati, kako bi sicer sploh lahko prihajali do veljave interesi posameznih delov delavskega razreda, kako bi se lahko med seboj usklajevali in se stapljali v širše in skupne interese vsega delavstva.

To je tudi eno najpomembnejših spoznanj pravkar sklenjenih letnih obračunov dela na vseh ravneh naše organiziranosti — od osnovnih organizacij pa tja do republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije. Toda že zato, da bo naš korak v prihodnje še bolj trden, si velja že v tem trenutku naliti čistega vina.

Zakaj pravzaprav gre? Za to, da je abstenenca delegatov vse prevelika, da bi se lahko sprjaznili z njo naj že bo v osnovnih organizacijah, v občinskih odborih, občinskih svetih ali pa v republiških odborih in tudi v republiškem svetu. Slej ko prej bo torej treba nekaterim kar naravnost zastaviti vprašanje: tovariš, zakaj te ni? Kje so vzroki, da ne izpolnjuješ dolžnosti, ki si jih sprejel, ko so te izvolili za delagata? Morda bo odgovor na tako zastavljeno vprašanje tak, da bomo tudi mi sami spoznali, kaj moramo kot organizirani delavci in kot organizacija še storiti, da bi delegati lahko izpolnili svoje dolžnosti in naša pričakovanja. Lahko pa, da bo komu tudi treba reči — hvala lepa! Brez škode — pravzaprav v naše skupno dobro.

Prav zavoljo tega tudi ne kaže kdove kako dolgo odlašati s tem vprašanjem.

Predsednik jugoslovanskih sindikatov Mika Špiljak je izkoristil vsako priložnost za pogovor z delavci v proizvodnji. Na naši sliki smo »ujeli« prizor iz mariborske Metalne, kjer je stekel pogovor o življenjskih

razmerah delavcev in o možnostih za beneficiranje delovne dobe. Varilec Ivan Zorman je ob tej priložnosti izročil predsedniku Špiljku skulpturo, darilo delavcev Metalne.

MIKA ŠPILJAK ZA DELAVSKO ENOTNOST

Nagrajevanje veliki izpit za vse

Slovenski sindikati so že lep čas v vrhu prizadevanj za večjo učinkovitost

Ob koncu obiska predsednika jugoslovanskih sindikatov Mike Špiljka v Sloveniji smo imeli z njim v Ormožu kratek pogovor o najpomembnejših

vtisih, ki si jih je nabral pri nas, ko je obiskal Stražo, Novo mesto, Otočec, Kostanjevico, Krško, Maribor, Kidričevo, Ptuj in Ormož.

„Skoraj vse omenjene kraje sem poznal že od prej, vendar me je presenetil izreden gospodarski razvoj, kar velja še posebej za infrastrukturo. Tako sem bil pred sedmimi leti zadnjič v Mariboru. Saj ga ni moč prepoznati!“

DE: „Delo sindikatov?“
„Predvsem bi rad povedal, da so slovenski sindikati pri nas že lep čas na vrhu, kar zadeva njihovo praktično aktivnost in izkušnje, ki sodijo zraven. Opazil sem velik poudarek, ki ga dajete sindikalnim skupinam in njihovi vlogi. V Beogradu bomo morali prav kmalu pripraviti posebno sejo vodstva sindikatov, na kateri se bomo pogovorili o teh skupinah.“

DE: „Ali gre za naključje, da ste se povsod posebej zanimali za nagrajevanje? Tudi za stimuliranje inovatorskega dela?“

„Sindikalni funkcionar se pač mora najprej zanimati za nagrajevanje. Vendar, ni šlo za protokol. Sicer sem v grobem že prej vedel, kakšni bodo odgovori, zato me je bolj zanimalo, kako ljudje razmišljajo, ali imajo nove predloge, kako nameravajo opraviti z ovirami... Osnovno vprašanje je, kako bolje nagraditi tiste, ki bolje delajo in več vedo.“

DE: „So vas prepričali, da je osnovna ovira zavist?“

„Le delno... Res je, da se po vsem videzu bojimo prevzeti primerno politično odgovornost. Vsekakor mislim, da so v nagrajevanju pri nas ta čas bolj v ospredju moralne in politične silnice kot pa — denimo — ekonomske. Vsekakor pa mora biti osnova v izdelavi objektivnih kriterijev in meril, obračunih, ocenah stroškov... Imamo vse to? Morda še o vlogi sindikata: že več let se lovi z razlagami. Zdaj bomo morali iti v konkretno akcijo... Moramo priti do prave stimulacije za pridne in umne delavce!“

DE: „Večkrat ste omenili, da agitirate... Pripravljate posebno akcijo?“

„Ne! Skrb za nagrajevanje je povezana in stalna akcija vse od kongresov naprej!“

DE: „Vloga tiska?“

„Veseli me, da ste novinarji pozorno spremljali pogovore s predstavniki sindikatov in samoupravljanja. In... saj opravljamo isto delo, mar ne?“

Tig

PLENARNA SEJA REPUBLIŠKEGA SVETA ZSS

PO ZAČRTANI POTI

Sprejeta poročila o delu v minulem letu in delovni program republiškega sveta ZSS za letos — Nove članske izkaznice — Imenovan odbor za pripravo proslav obletnice stavek

Republiški svet ZSS je na plenarnem zasedanju minuli ponedeljek najprej sprejel poročilo o delu RS ZSS, njegovih organov in služb v letu 1975, nato pa še delovni program za letos. V uvodni besedi je predsednik Janez Barborič poudaril, da glavne značilnosti delovanja v minulem letu — izpolnjevanje sklepov 8. kongresa s poudarkom na uresničevanju ustavnih sprememb, uspešnem gospodarjenju in uveljavljanju vseh stabi-

lizacijskih ukrepov — pomenijo tudi izhodišče dela v letošnjem letu. Povzetek referata predsednika RS ZSS objavljamo na 4. strani.

V nadaljevanju se je republiški svet sprejel finančni načrt republiških organov sindikatov in ZSS za leto 1976 in verificiral stališča, ki jih je že pred časom njegovo predsedstvo izreklo k predlogu sprememb in dopolnitev zakona o starostnem zavarovanju kmetov.

Po sklepu republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije bodo v najkrajšem času uvedene nove sindikalne članske izkaznice.

Republiški svet je sejo sklenil z imenovanjem 25-članskega odbora za pripravo 40. obletnice stavek tekstilnih in gradbenih delavcev v Sloveniji. Odbor bo vodil Janez Barborič, sestavljajo pa ga še Lojze Cepuš, Tone Fajfar, Rudi Ganziti, Mihaela

Gostiša, Slavko Grčar, Ivan Jakič, Jože Kopitar, Albin Kovač, Franc Leskošek-Luka, Marija Magister, Miha Marinko, Ivan Oblak in Ivanka Vrhovčak (vsi iz Ljubljane), Franc Fistrovič in Marija Šme (Maribor), Maks Gašparič (Ruše), Francka Kavčič, Rezka Mede in Dora Rihar (Kranj), Joža Košir (Mozirje), Franc Logonder (Škofja Loka), Jože Rant (Slovenj Gradec), Ivan Trpin (Tolmin) in Anton Višnjar (Celje). M.G.

STRAN 5

STRAN 6, 7

STRAN 6

DOBILI SMO PRVI KLUB SAMOUPRAVLJAVCEV

Medtem ko se danes že tretjič oglašamo z našo anketo — kaj je s klubi samoupravljavcev? — lahko sporočimo tudi veselo novico.

V domu družbenopolitičnih organizacij v Ribnici so v četrtek, 29. januarja, imeli ustanovno skupščino kluba samoupravljavcev občine Ribnica. In tako smo dobili prvi klub samoupravljavcev na Slovenskem.

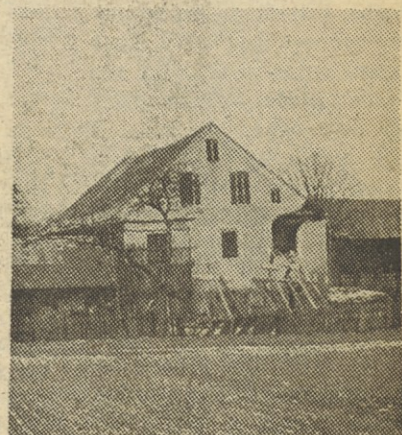
In da ne bomo krivični v naši informaciji: Takoj za Ribničani bodo imeli ustanovno skupščino kluba samoupravljavcev v Dravogradu: kaže, da že v ponedeljek, 2. februarja.

Ali seme v plitki brazdi takoj postane hibrid?

Ugreznine, jezera in milijonske škode

Šaleška dolina je v naši zavesti samo kot „pravilna deželna lignita“, kot naš največji proizvajalec dragocene elektrike „iz premoga“. Stara resnica pa je, da ni vse zlato, kar se sveti. Iz zemlje smo sicer pobrali milijone ton premoga, vendar... površina doline se zdaj ugreza, nastajajo jezera, hiše se podirajo, preseliti je treba cela naselja...

KAJ SMO STORILI...

VZKLILO
JE SEME...

Veliko govorimo o utrjevanju lastne organiziranosti, kar naj bi tudi utrolo pot k večji učinkovitosti v delovanju sindikatov.

Da bi si laže odgovorili na vprašanje, kje in predvsem kako začeti s tem, zapišimo nekaj podatkov, ki — čeprav niso povsem neznani — sami po sebi spodbujajo k razmišljanju.

Zdaj obstaja v Sloveniji 5222 osnovnih organizacij sindikata. Od tega jih je bilo 2200 ustanovljenih v zadnjih dveh letih. Med vsemi 5222 organizacijami je 2000 izrazito majhnih; takih, ki vključujejo do 50 članov. In še najbolj značilen podatek: v Sloveniji trenutno obstaja 15.000 sindikalnih skupin, ne vemo pa, koliko med njimi jih res deluje.

Uveljavljanje delegatskega sistema v sindikatih se pravzaprav začena v sindikalnih skupinah. Nemara imajo prav tisti, ki trdijo, da je teh skupin še premalo, da bi jih moralo biti vsaj še enkrat toliko in da bi morale biti resnično dejavne v vseh okoljih, je razumljivo samo po sebi. Od njihove aktivnosti je namreč odvisno, kako hitro se bomo otresali ostankov forumske odtujenosti in kako bo v prihodnje hitreje napredovalo politično osveščanje sindikalnega članstva.

Ceprav tudi za druge ravni organiziranosti sindikatov in ne le za osnovne organizacije velja ugotovitev, da smo veliko več storili pri formalnem utrjevanju nove organiziranosti kot pa pri dejanskem uveljavljanju njihove ustavne vloge, velja opozoriti, da so kljub slabostim tudi v bazi premiki vse bolj očitni. Vse manj je namreč takih organizacij, ki se v pretežni meri ukvarjajo z obrobni vprašanji, kajti politično delovanje med članstvom ne prehaja le v ospredje pozornosti, ampak tudi dejansko pomeni osnovo in temeljno vsebino vseh ali vsaj večine prizadevanj v osnovni organizaciji. Ob prizadevanjih za spreminjanje družbenoekonomskih in drugih odnosov v okoljih, kjer delujejo, se osnovne organizacije tudi vse bolj povezujejo z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami ter s sindikati v občini — z občinskimi sveti in s 362 občinskimi odbori sindikatov. Če so na ta način osnovne organizacije uspešnejše pri razreševanju problemov v organizacijah združenega dela, pa njihovega vpliva skorajda ni čutiti v krajevnih skupnostih.

Prav to postaja nujna in naloga vsakega od približno 60.000 sindikalnih aktivistov v izvršnih in nadzornih odborih osnovnih organizacij, sindikalnih konferenc v organizacijah združenega dela, občinskih in medobčinskih odborih ter svetih, republiških odborih. Opravili jo bodo tem bolje in laže, bolj ko bodo izobraženi.

Samo v minulem letu je bilo v različne oblike izobraževanja in družbenopolitičnega usposabljanja vključenih več aktivistov kot v petih letih prej, ali konkretno: 22.600 ljudi. Napredek je velikanski, toda: usposabljali smo vendarle šele dobro tretjino vseh, ki bi jim lahko rekli sindikalni funkcionarji. Mimo tega smo zelo malo storili na področju družbenopolitičnega izobraževanja in osveščanja približno pol milijona članov sindikata, ki jih ne moremo šteti med funkcionarje. Zakaj zdaj sindikati vodijo tako odločno akcijo za ustanavljanje klubov samoupravljalcev, s katerimi bi vsaj malo zapolnili vrzeli na tem področju, je pač več kot razumljivo in jasno.

Storili smo veliko, vendar še premalo. Vendar pa: smo na začetku poti k večji učinkovitosti. Prvi koraki so nedvomno spodbudni!

MILAN GOVEKAR

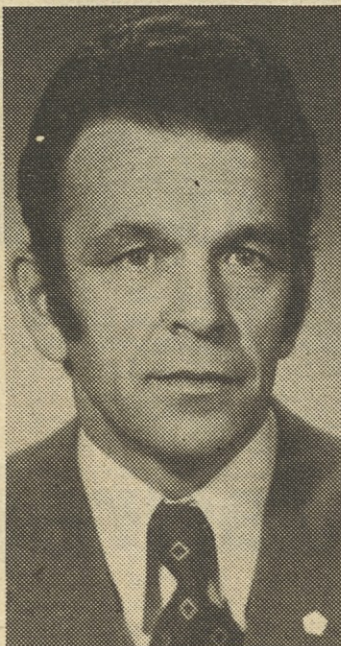
SEJA PREDSEDSTVA RS ZSS

Aktualnosti na rešetu

Sindikalno listo za leto 1976 lahko uresničimo le v celoti ali pa sploh ne

Predsedstvo RS ZSS je na seji v ponedeljek obravnavalo in po krajši razpravi tudi sprejelo predlog družbenega dogovora o minimalnih standardih za življenjske in kulturne razmere pri zaposlovanju delavcev. V času javne razprave je bilo besedilo sporazuma usklajeno s pogledi in stališči vseh podpisnikov. Vseeno lahko rečemo, da se vsebinsko predlog ne razlikuje od osnutka, ki smo ga objavili decembra lani v naši prilogi „Sindikati“, vsebuje pa jasnejše formulacije nekaterih določil.

V nadaljevanju se je predsedstvo seznanilo z nekaterimi problemi pri predlaganju in iz-

PREDSTAVLJAMO
VAM

MARJAN KOPITAR, vodja vzdrževanja v Leku Mengeš in znan družbenopolitični delavec, je bil izvoljen za novega nepoklicnega predsednika občinskega sveta ZSS Domžale. Za dolgoletno in plodno delo v sindikatu je leta 1974 prejel srebrni znak Zveze sindikatov Slovenije.

boru sindikalnih organizacij in sindikalnih delavcev za podelitev zlatega znaka sindikatov Slovenije. V bistvu gre za vprašanje, kako širok naj bo krog upravičencev, ki se jim lahko podeli to priznanje. Predsedstvo stališča do tega vprašanja ni zavzelo, ker želi poprej izvedeti za mnenja sindikalnega članstva. Sledila je „vroča točka“ dnevnega reda — uveljavljanje sindikalne liste za leto 1976. V praksi namreč nastajajo problemi, saj marsikje ne morejo ali pa tudi nečesto poskrbeti za organizirano družbeno prehrano. Odbor za samoupravno sporazumevanje o delitvi dohodka in osebnih dohodkov pri RS ZSS je zato pripravil konkretne rešitve za možne primere uvajanja toplih obrokov oziroma izdajanja denarnih bonov za prehrano. Te rešitve, čeprav so videti življenjske, pa se v celoti

ne ujemajo z določili sprejete sindikalne liste. Zato se je predsedstvo izreklo za dosledno izvajanje sindikalne liste. Praktično to pomeni, da se sindikalna lista za leto 1976 v sporazumih dejavnosti uveljavi ali v celoti ali pa sploh ne. Zaradi takega, čeprav upravičenega stališča, bodo za nekaj časa prizadete predvsem družbene dejavnosti, res pa je, da le ob doslednem izvajanju sprejetih dogovorov lahko pričakujemo, da bo praviloma vsem delavcem med delovnim časom vendarle zagotovljen topli obrok. Če torej v katerikoli dejavnosti ne bi mogli uresničiti sindikalne liste v celoti, bi to pomenilo, da morajo vprašati o vzrokih, zakaj tega ne morejo storiti. Ugotovitvam pa bo nujno morala slediti tudi akcija.

Ob zaključku seje je predsedstvo RS ZSS sprejelo še pobudo RO sindikata delavcev stanovanjske in komunalne dejavnosti Slovenije, naj bi pri slovenskih sindikatih ustanovili odbor za varstvo okolja. Konstituirali ga bodo takoj, ko bo pripravljen program njegovega dela.

M. G.

LETNA SEJA RO SINDIKATA DELAVCEV BANK, SDK IN ZAVAROVALSTVA SLOVENIJE

Prednost izobraževanju

Med temeljnimi nalogami tudi utrditev dela osnovnih organizacij ter preobrazba bank, SDK in zavarovalstva

V sredo, 21. januarja, je imel svojo letno sejo republiški odbor sindikata delavcev bank, SDK in zavarovalstva Slovenije. Obravnavali so poročilo o delu republiškega odbora za leto 1975, načrt dela republiškega odbora za letošnje leto ter poročilo o delu republiškega

sveta ZSS za leto 1975 in o programu delovanja v letošnjem letu.

Posebno živahna razprava je bila o prvih dveh točkah dnevnega reda. Ugotovili so, da delegatski sistem še ni zaživel, kot so načrtovali. Povezava med republiškim odborom in občin-

skimi odbori je sicer že dobra, ni pa pravega prelijanja mnenj in informacij med občinskimi odbori in osnovnimi organizacijami. Sklenili so, da v letošnjem letu dajo poudarek prav aktiviranju osnovnih organizacij. Zato bodo bolj kot doslej skrbeli za izobraževanje, in to ne samo sindikalnih funkcionarjev, ampak celotnega članstva. Zavedajo se namreč, da imajo banke in SDK poseben gospodarski in tudi družbenopolitični pomen. Doslej sindikat, ki ima nosilno vlogo pri preobrazbi družbenoekonomskih odnosov v teh dejavnostih, ni dovolj storil za to. Tej nalogi so za letos prisodili prednostni pomen.

Na letni seji so tudi sklenili, da vztrajajo pri uveljavljanju sindikalne liste v samoupravnih sporazumih panog svojega sindikata.

Poročilo o delu in programu republiškega sveta ZSS za leto 1975 in 1976 so sprejeli brez večjih pripomb.

A. A.

NAJOSTANE
MED NAMI

Predsednik jugoslovanskih sindikatov Mika Špiljak se je na nedavni „turneji“ po Sloveniji v vseh pogovorih pozanimal tudi za življenjske razmere delavcev. „Koliko stanovanj imate pri vas premalo?“ je vprašal v „Novolesu“. „Nobenega!“ je dobil odgovor, kakor bi ga izstrelili iz topa.

„? ? ?“

„Vsak delavec pač nekje stanuje! Tako ali drugače...“

IMPOTENTNA PRODUKTIVNOST
INTENZIVIRA EKSTENZIVNO
STABILIZACIJSKO ANGAŽI-
RANOST ANTIINFLACIJSKIH
AKCIJSKO-OFENZIVNIH
STRUKTUR AKTUALNIH
SANACIJSKIH INTERESOV...

— Zakaj pa ne pove bolj preprosto?
— Ker nima kaj povedati...

NOČNO DELO ŽENSK

NAPREJ OD BESED

Skupščina RS Slovenije naj bi sprejela ukrepe za uspešnejše uresničevanje priporočil in sklepov o postopni ukinitvi nočnega dela žensk v industriji, prometu, gradbeništvu in proizvodni obrti

Rezultati dosedanjih prizadevanj za ukinitve nočnega dela žensk v tekstilni industriji kažejo, da zdaj dela ponoči le še 3300 žensk, medtem ko jih je leta 1973 delalo kar 7195. To je vsekakor uspeh tekstilnih delovnih organizacij, zlasti še, če vemo, da je ukinjanje nočnega dela rezultat modernizacije proizvodnje, ki je pogojeno z velikimi, predvsem lastnimi investicijskimi vlaganji. Tekstilna industrija je namreč po udeležbi tujih kreditnih sredstev na predzadnjem mestu med vsemi industrijskimi panogami. Zato je skrajni čas, da bi tekstilnim organizacijam omogočili najemanje namenskih sredstev za naložbe, katerih cilj naj bi ukinitev nočnega dela žensk. To je še zlasti nujno zaradi tega, ker že začeti proces ukinjanja nočnega dela ovirajo še nekateri drugi problemi, med drugim veljavne uvozne restrikcije.

Po skupščinskih priporočilih in sklepih iz leta 1973 bi morali nočno delo žensk v industriji, gradbeništvu, prometu in proizvodni obrti ukiniti najkasneje z letom 1978. Časa je torej vse manj možnosti za to pa nič kaj obetavne, kajti s podobnimi problemi se srečujejo tudi v

drugih dejavnostih, kjer bo treba ukiniti nočno delo. Zato so se predstavniki RO sindikata delavcev tekstilne in usnjarske industrije, RO sindikata delavcev kemične industrije in republiškega sekretariata za delo po razgovorih, ki so bili minulo

sredo, odločili predlagati skupščini SR Slovenije več dodatnih ukrepov, ki naj vplivajo na uspešno izvajanje že sprejetih priporočil in sklepov o postopni ukinitvi nočnega dela žensk.

SENKA NAMAR

IZ OBČINSKIH ORGANIZACIJ

DRAVOGRAD

Prve ocene letnih skupščin osnovnih organizacij sindikata na dravogradskega območja kažejo, da so se nanje resnično skrbno pripravili. Za letne skupščine so v večini primerov pripravili gradivo, razgibane pa so bile tudi razprave. Največ so govorili o uresničevanju programov za stabilizacijo in poglobljanje ustavne vsebine samoupravljanja, o delovni disciplini — posebej še o naraščanju števila bolniških izostankov in neopravičenih izostankov, nadalje o stanju družbene prehrane in o oddihu ter rekreaciji.

E. K.

RADLJE OB DRAVI

Na zadnji seji občinskega sveta zveze sindikatov v Radljah ob Dravi so med drugim opozorili, da delavci niso dovolj seznanjeni z vsebino vseh samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov, ki naj bi jih podpisale njihove TOZD. Zaradi tega prihaja do nesporazumov in do nejevolje zlasti še zato, ker je sporazumov vse več in zadnje čase kar „dežujejo“ v delovne organizacije. Zato so se v razpravi zavzeli za usklajevanje najrazličnejših potreb s stabilizacijskimi gibanji, kajti sicer bi se v tej občini znašli v položaju, ko jim bo zmanjkalo sredstev za reprodukcijo. Opozorili pa so tudi na nujnost boljšega informiranja, še posebej o tistih dogodkih znotraj delovnih organizacij in zavodov, ki imajo navzven manjši pomen, za počutje in medsebojno harmonijo pa so bistveni.

K. W.

NAGRAJEVANJE KOT »IZZIV SOCIALIZMA«

Bodimo pošteni v oceni delovnega prispevka pridnih delavcev in umnih gospodarjev

Predsednik jugoslovanskih sindikatov Mika Špiljak se je med svojim delovnim obiskom v Sloveniji posebej zavzel za stimulatívno nagrajevanje delavcev, kajti »delavsko samoupravljanje je samo posoda, v katero moramo vedno znova natakati plemenito vino!«

Dnevni tisk in RTV sta nas spróti seznanjala s dogodki in posebnostmi iz pogovorov, ki jih je imel predsednik jugoslovanskih sindikatov Mika Špiljak v okviru svoje nedavne turnee po Sloveniji, od Dolenjske do skrajnih robov na severovzhodu. Ne bi imelo torej pravega pomena, če bi ponavljali poročevalske posebnosti iz omenjenih petih dni obiska, temveč bi raje napravili kritičen pregled nekaterih tem, ki so se kakor rdeča nit vlekle skozi vse pogovore ne glede na kraj ali značaj ter velikost delovne organizacije.

Nagrajevanje je bilo prav gotovo v ospredju. Celo daleč pred vso drugo »problematiko« skupaj. Osnovno vprašanje bi torej bilo: zakaj so bili pogovori tako vsebinsko usmerjeni in kdo jim je dejal ton? Kdo jih je premišljeno (ali stihijsko) vodil v dokaj razburkane, neuskajane in neuravnovešene vode nagrajevanja? Mika Špiljak ali njegovi menjajoči se sogovorniki?

Prav gotovo Mika Špiljak. In, čim dlje smo ga poslušali in opazovali, vse bolj smo bili uverjeni v to, da je njegovo zanimanje za široko paleto posebnosti nagrajevanja daleč od stihijnosti in daleč od trenutnega razpoloženja.

Delovni obisk

Poudariti velja, da je Mika Špiljak prišel v Slovenijo na delovni obisk, tako da so bila torej njegova ključna vprašanja — ali kakor naj jih že imenujemo — skrbno izbrana in pripravljena vnaprej in usmerjena v natančno izbran cilj: ugotoviti, kako v slovenskih delovnih organizacijah razmišljajo o nagrajevanju in — predvsem — kaj pripravljajo za morebitno skorajšnje izplavanje iz dosedanjega nezadovoljivega položaja, ki ima v sebi vse premalo dejanskih stimulatívnihih pobud za delavce s pridnimi rokami in dejavnimi možgani.

Da naše razmišljanje ne strelja mimo, smo dobili potrdilo tudi v kratkem pogovoru, ki smo ga imeli s predsednikom Špiljakom zadnjega dne obiska v Ormožu. Takrat je tudi zavnil morebitna mnenja, da prav on sam — s forsiranjem določenih razprav in z zbiranjem povsem določenih informacij — pripravlja kakšen »poseben sunek« v prizadevanjih za boljše in predvsem stimulatívnejše nagrajevanje. »Ne gre za nikakršno posebno akcijo, temveč za kontinuirano delovanje, oziroma za sestavni del v tem kontinuiranem delovanju. Izpolnjujemo torej samo sklepe, ki smo jih sprejeli na zveznem in republiških sindikalnih kongresih,« je tedaj dejal.

Poplava

Nekaj pa je le treba posebej poudariti. Kot nekakšen »medklic«. Dnevni red obiskov je bil izredno obsežen, »nabit« in z natančno »minutažo«, tako da je bilo že od vsega začetka očitno, kako se bo izredno težko prebiti od takih pogovorov, ki bodo polni vsebine. Saj se dobro po-

znamo... Ob vsakem obisku uglednega družbenopolitičnega delavca se nam zdi, da mu moramo povedati »vse od A do Ž«, tako da naposled — kljub najboljšim namenom — utonemo v poplavi površinskih informacij. Prav gotovo bi se tako zgodilo tudi z Mikom Špiljakom, če ne bi s svojo neposrednostjo, šalo v pravem trenutku, dobrodušnim »zakaj vstajaš? Sedi, tovariš, saj vendar samo kramljamo!« že na začetkih vsakega izmed pogovorov razbil uradno, svečano, privzdignjeno vzdušje. Še več! Vljudno je dal vedeti, da ga referati prav malo zanimajo in bi se rad pogovarjal brez tistega »zgoraj« in »spodaj« ali »mi« in »vi«. Prav zanimivo je bilo opazovati, kako je z vprašanji s koreninami vred izruval referatarske ambicije in pogovor brez uvodov prestavil v konkretne vode, brez fraz in polzavsko zavutih formulacij.

Prav zaradi takih prijemov se je tudi primerilo, da pogovori niso bili utrujajoče ponavljanje »prekopiranih scenarijev« in smo naposled tudi mi — možje peresa in mikrofona — lahko zbrali izredno zanimivo bero vtisov, mnenj, izmenjav izkušenj...

Nagrajevanje

Omenili smo že, da je bila osrednja pozornost prav vedno namenjena nagrajevanju. Tako je na primer v Novolesu Špiljak kar naravnost vprašal, »kako ste uspeli obdržati v svoji delovni organizaciji najboljše delavce, če pa priznavate, da »plače niso najboljše«; ali pa v IMV, kjer je med zmajevanjem z glavami prišlo na dan, da bi pravzaprav potrebovali najmanj sto tehnikov in še več, kdo bi vse vedel kakšnih inženirjev, pa če je očitno, da so osebni dohodki zelo blizu »revščini« in sploh nimajo pravilnika za nagrajevanje inovatorjev in... Tako bi lahko nadaljevali spisek s posebnostmi iz skorajda vseh delovnih organizacij, ki jih je Mika Špiljak obiskal, vendar bi se naposled — čeprav so razlike med njimi morda precejšnje — le zedinili za skupni imenovalec, da prav nikjer niso odkrili ničesar revolucionarnega, nič takega, da bi morali potegniti prav posebne izkušnje iz vsepolsne sivine in bi lahko rekli: vidite, to je pa tisto pravo.

Neposrednost

Za kaj pravzaprav gre?

Mika Špiljak je v resnici v zastavljanju svojih vprašanj govoril zelo naravnost in ni prav nič filozofiral. Bistvo njegovega zanimanja bi lahko na kratko opredelili takole: »Tovariši, povejte mi, koliko lahko zasluži član vašega kolektiva, če dela dobro in prizadevno. Torej, koliko lahko zasluži več od tistega, ki samo »prihaja na delo« in si v resnici nemorete z njim kaj prida pomagati. Torej, kakšne so lahko razlike v višini osebnega dohodka?«

Vprašanje je v novomeški Krki še malce poglobil (po vsej verjetnosti zaradi značaja proizvodnje v omenjeni

delovni organizaciji, kjer naj bi znanje že zaradi »logike proizvodnje« prihajalo bolj do veljave: »Povejte, kako stimulirate strokovnjaka, da bi mislil na inovacije, da bi jih dajal od sebe...«

Zanimivo je bilo poslušati odgovore...

Največkrat je pravzaprav prišlo na dan, da si delavci prizadevajo na delu zato, ker so »vezani na kolektiv«. Denimo, da vzamemo tako razlago kot sestavni del »moralne stimulacije«, toda... kje je vse drugo? Kje so resnični materialni stimulansi, ki bi imeli — in to se ta čas nakazuje kot najbolj pomembno vprašanje — vso moralno in politično podporo in upravičenost. Na osnovi zadreg v pogovorih bi lahko sklepali, da je resnično največja ovira za objektivno in kvalitetno nagrajevanje v tem, ker se nihče — to velja tudi za sindikat in ZK — ni pripravljen spustiti na spolzka tla razlaganja, zakaj imajo svoj smisel večje razlike med osebnimi dohodki delavcev, ki imajo formalno enake šolske kvalifikacije, delajo na enakih delovnih mestih, in kar še sodi v podobne »enakostne razrede«.

Najdimo!

»Zakaj tako vrtam za kulise nagrajevanja?« si je sam sebi zastavil vprašanje Mika Špiljak. Pri tem ni skrival namena, da bi za to vprašanje zainteresiral vse tiste, ki so sodelovali v pogovoru. »Tovariši, za resnično nagrajevanje po delu bi lahko rekli, da je osnovni izziv socializma! Točneje, morda gre celo za osnovo, na kateri socializem živi ali pade. V objektivni analizi razmer si moramo priznati, da doslej še nismo našli — mislim na vse socialistične dežele v svetu — takega načina nagrajevanja dela, da bi lahko govorili o pravi stimulaciji. Poudarjam, da gre za bistvena vprašanja socializma, saj je očitno, da mora socializem kot naprednejši družbeni sistem — če ga primerjamo s kapitalizmom — prinesiti tudi naprednejše in bolj človeške rešitve v učinkovitosti proizvodnje, ki je osnova za obstoj in razvoj vsakršne družbe. Me razumete?«

Vprašujem vas, kaj smo pri nas uspeli storiti?

Z vsega sveta prihajajo k nam proučevati delavsko samoupravljanje. Ponosni smo lahko na to, ker gre za stvar, ki je pri nas zaživela, ker je naša... Toda ob bok temu izredno naprednemu vodenju družbenih tokov moramo, žal, postaviti ugotovitev, da se pri resničnem in poštenem vrednotenju dela še nismo uspeli izvititi iz težav, ki poganjajo svoje korenine iz filozofije o enakih žledodih... Mislim, da tako gledanje ni pošteno do vseh pridnih delavcev. In, ne gre samo za poštenost, temveč nam mora pasti v oči, da kreativni delavci niso dovolj stimulirani za učinkovito delo. Ne gre samo za materialno stimulacijo... čeprav moramo ta čas o njej

največ govoriti, ker smo jo — resnici na ljubo — tudi najbolj zanemarili. «

Nesporazumi

Ob tem si je zanimivo pobleže ogledati nekatere nesporazume — in prav gotovo gre za nesporazume — češ da si je Mika Špiljak v zadnjem času predvsem prizadeval za boljše nagrajevanje »visokih« strokovnjakov in vodstvenih delavcev, čeprav naj bi ga »po logiki stvari«, kot predsednika jugoslovanskih sindikatov, morali bolj skrbeti delavci z najnižjimi osebnimi dohodki.

»Dobremu delavcu moramo omogočiti bistveno boljše osebne dohodke v primerjavi s slabim ali slabšim ne glede na to, katero delovno kategorijo imamo v mislih!«

V zvezi s tem je bila zanimiva razprava v novomeški Krki. Na vprašanje, koliko lahko zasluži inženir, ki vsako leto »prinese« nekaj inovacij — šlo je za primerjavo z inženirjem, ki je v tem pogledu docela »nem« — smo slišali dokaj sramežljive razlage, da zaenkrat stvari še niso razčiščene, vendar naj bi po novem sporazumu o nagrajevanju bile »tudi razlike do 15 ali 20 odstotkov.« Mika Špiljak je ob taki razlagi odločno porušil skopo odmerjene pregrade:

Samo zavist?

»Oprostite, zakaj tako majhne razlike, čeprav že zdaj vemo, da tako zastavljene niso ne krop ne voda? Če gre za resnično nagrajevanje po delu, potem nas ne smejo motiti razlike »med istimi profili delavcev«, pa če se bodo razlikovali za 50 ali celo 100 odstotkov!«

Sledil je seveda logičen zaključek:

»Trdim, da gre predvsem za politično in moralno vprašanje. Ni res, da delavci ne bi razumeli — tudi velikih — razlik v nagrajevanju, če bodo plod resničnega dela in bodo merljive z objektivnimi kriteriji, ki bodo vsem na vpogled, ki jih bo sprejel ves delovni kolektiv. Vprašujem, zakaj bi moral biti dober delavec, ali koristen inovator bela vrana, po katerem bomo vsi planili zaradi zavisti, namesto da bi se zavedali, da je kljub vsemu ustvaril več za skupnost kakor pa zase?«

Vprašanje si navsezadnje lahko zastavimo samemu sebi kot »izziv« in preverjanje našega odnosa do skupnosti...

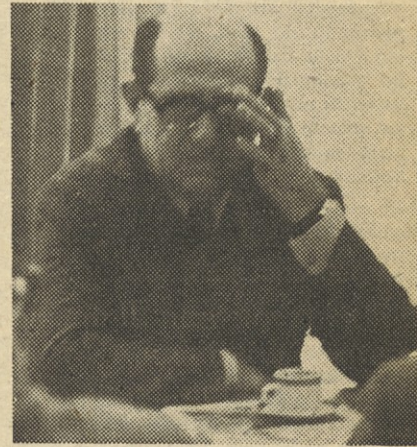
Naj končamo z mislijo predsednika Mika Špiljaka: »Teško bo, res, saj bo treba lomiti tradicionalna pojmovanja, vendar se moramo sindikati spustiti v odločno bitko za zaščito pravičnega nagrajevanja vseh tistih delavcev, ki to zaslužijo s svojim delom! Gre za akcijo, za katero bi bilo premalo rečeno, če trdimo, da gre za korist nas vseh.

Gre za osnovna vprašanja socializma!«

IGO TRATNIK

Smo dovolj učinkoviti pri uresničevanju kongresnih sklepov?

So sindikati dovolj uspešni v skrbi za delavca?

Ali smo že dosegli bistvene premike pri nagrajevanju?

Imate kaj pripomb na družbeno in materialno vrednotenje dela novatorjev?

So v procesih združevanja in povezovanja že vse stvari razčiščene?

Ste med obiskom v Sloveniji izvedeli veliko novega?

Plenumu ob rob

S plenarnim zasedanjem RS ZSS smo v ponedeljek v sindikatih strnili zelo obširen krog razprav o tem, kako smo delali lani in kaj ter kako naj bi delovali letos.

Zelo poenostavljena, vendar še dovolj točna ocena bi bila, da smo delali dobro, čeprav na vseh področjih ne tako intenzivno, kot naj bi; da smo storili veliko pri preobrazbi naše družbe na ustavnih osnovah. Marsikaj, česar smo se lotili, vseeno ostaja nedokončano ali vsaj ne povsem dorečeno.

Taka ocena ne pomeni niti samohvale niti kritike, ampak le pobudo za novo, še bolj zavzeto akcijo. Zakaj?

Približno 140 nalog so imeli slovenski sindikati zapisanih v lanskem delovnem programu. Nekako toliko jih vsebuje tudi letošnji načrt dela. Nobeni med njimi se ne bi mogli odreči ali jo preložiti, kajti vse so v interesu delavca, vse prispevajo k uveljavitvi njegove samoupravne vloge, k utrditvi njegovega, z ustavo opredeljenega družbenega in ekonomskega položaja. Med temi nalogami tudi ni nobene take, ki bi jo lahko v katerikoli okolju „zakoličili“ za vnaprej predviden datum, potem pa prečrtali in rekli: opravili smo svojo dolžnost, gremo naprej... Ne glede na vse drugo bi bilo tako pričakovanje tudi zmotno, saj je vendarle res, da preobrazba družbenoekonomskih odnosov pomeni proces, v katerem se vedno znova nekaj dogaja ali pa se tudi že „rešena“ vprašanja vnovič izražajo v povsem drugačni luči ali medsebojni povezanosti.

Zato teh 140 nalog, čeprav bi jih nekateri radi razporedili v ožjo fronto, da ne bi bil kdorkoli preobremenjen s prevelikim številom dolžnosti v istem času, nikomur ne sme vzeti poguma. Kakor sicer v življenju – vse te naloge niso enako pomembne ali vsaj v istem času ne. Torej se ve-lja predvsem organizirati tako, da bomo delo zmogli, čeprav ne bo vedno enakomerno razporejeno. Pa vendar: če naj ugotovimo, kaj je, kaj ostaja in kaj bo v središču pozornosti, potem naj zapišemo, da nič takega, sredi česar že ne bi bili. Mislimo na poglobljanje samoupravljanja, delegatskih in dohodkovnih odnosov, združevanja dela in sredstev, samoupravno načrtovanje prihodnjega razvoja... Pridobljene izkušnje in sistemski zakoni, ki jih pomagamo oblikovati, morajo, če bomo dovolj zavzeto delovali, prispevati k večji učinkovitosti dela v letošnjem letu.

M. G.

Vse naše delo je izhajalo iz sklepov 8. kongresa ZSS, ki temelje na ustavni vlogi sindikatov in na usmeritvah, ki so jih razvoju naše družbe začrtali kongresi zveze komunistov. Zato je naša dolžnost, da ocenimo, ali smo vedno in povsod tudi delovali v tem duhu in ali smo tudi uspeli v vseh svojih aktivnostih in povsod. Uspešnost naših prizadevanj pa lahko ocenimo celovito le, če se vprašamo, kako smo kot specifičen del etno-

in družbenopolitičnih skupnosti. Sprašujem pa se, ali so ti odpori res samo tam? Morda bo moj odgovor malce „heretičen“, toda prepričan sem, da je odpor čutili tudi med precejšnjim delom delavcev pa tudi med organi in organizacijami ZK in sindikata, povsod ali skoraj povsod, kjer te odpore ugotavljamo pri tehnokrati in birokrati, pa naj bo to v posameznih organizacijah združenega dela ali na drugih ravneh. To še posebej velja za večje sisteme.

Vzroki so v družbenoekonomskih pa tudi v družbenopolitičnih naspotjih, ki jih pozna vsaka družba. Tudi naša ni brez njih in

njimi srečali in kolikokrat ste z njimi imeli priložnost razpravljati ter tako izraziti svoje mišljenje in oblikovati stališča svoje delegacije?

Ob takih odnosih je seveda delavec ali občan v položaju, da le prejema informacije in jih potrjuje. Seveda so te informacije obarvane tako, kakor hoče tisti, ki jih daje. Tudi predlogi za razreševanje problemov so tako obarvani. Večinoma pa so predlogi tudi pripravljani na taki ravni, da jih ne razume niti

zavzeti, da bomo v vsakem okolju ob zaključnih računih temeljito ocenili, kako smo se vedli, kako smo izpolnjevali lani sprejete stabilizacijske programe in kakšne ukrepe načrtujemo v programih, ki jih sprejemamo za letos.

Ugotoviti moramo, kako je s produktivnostjo dela, ali raste, stagnira ali pada. Če je tako, moramo ugotoviti, zakaj. Ali je temu vzrok prekomerno zaposlovanje, ki nima svojega opravičila v večjem družbenem proizvodu, kar je bilo lani splošen pojav? Kako je s kvaliteto proizvodov? Ali imamo programe, kako nadomestiti uvoz surovin in reprodukcijskega materiala, ter drugega z domačimi proizvodi? Če ne, kakšne so perspektive?

Ugotoviti je tudi treba, ali izpolnjujemo naloge na področju izvoza, saj je znano, da z izvozom v Sloveniji ne pokrijemo niti polovice uvoza. Nprestano moramo ocenjevati, kako je z naložbami v nova proizvodna sredstva. Ne mislim samo na velike investicije v nove obrate in tovarne, temveč tudi na manjše naložbe, ki jih med letom izvaja vsaka OZD in ki predstavljajo velika sredstva.

Temeljito je treba oceniti, kako gošpodarimo na vseh ravneh. Bistvena pomena pri tem so materialni stroški, ki v bruto narodnem dohodku predstavljajo 80 odstotkov.

Ko bomo ocenjevali, kako ravnamo kot proizvajalci, pa nikakor ne smemo pozabiti na to, kako se vedemo kot potrošniki in skupni in splošni porabi. Na eni strani se jezimo, ker so prispevki za posamezne dejavnosti v skupnih ali splošnih potrebah tako visoki in pravimo, da nam zmanjšujejo uspešnost gospodarjenja. Ko pa nastopamo kot porabniki teh sredstev, hočemo čimveč in čimbolje.

Znano je, da poraba v zdravstvu čedalje bolj narašča. Jezimo se nad zdravstveno službo in vso krivdo mečemo nanjo. Tu smo vsi skupaj premalo kritični. Nočem zagovarjati napak, ki prav gotovo so tudi v zdravstvu. Toda na drugi strani so zahteve po kvaliteti zdravstvenih storitev čedalje večje in zato tudi dražje. Prav gotovo pa je največji problem, ker je ob vedno boljši zdravstveni službi čedalje večji bolniški stalež. Mislim, da nismo posebno bolehen narod, saj to kažejo tudi statistike o čedalje daljši življenjski dobi na Slovenskem. Torej je defekt druge.

Naj povem primer neke naše delovne organizacije. Ko smo obravnavali probleme, ki jih imajo, so omenili, da je bolniški stalež pri njih 10,5%. Mislim, da je to nevzdržno, tem bolj zato, ker gre za delovno organizacijo, ki nima težkih delovnih razmer. Kako se lahko taka organizacija primerja, denimo, s črno metalurgijo z izredno težkimi delovnimi razmerami in s 5,3-odstotnim staležem. In kaj to pomeni? Če bi bili do tega problema indiferentni, bi prevalevali bremena na ramena drugih, saj morajo druge OZD, ki so z njimi v isti rizični skupnosti, plačevati zaradi tega večje prispevke. Mislim, da do teh in takih pojavov ne moremo biti neopredeljeni in jih moramo obravnavati v interesnih skupnostih, kjer z njimi združujemo dohodek.

Ali drug primer – primer visokega šolstva. Vedno znova in znova se pojavlja problem nezadostnih sredstev za to področje. Problem so tudi štipendije. Prepričan sem, da bomo z reformo visokega šolstva bistveno spremenili odnose. Če bomo dosegli s to reformo, da se bo število diplomantov v normalnem času šolanja samo podvojilo in da se univerze in visoke ter višje šole otresejo študentov, ki samo životarijo, bo materialni položaj tako študentov kot visokih šol ob enakih sredstvih neprimerno boljši.

VSE MANJ ODLOČANJA V IMENU DELAVCEV

Izredno velika je bila aktivnost sindikatov po 8. kongresu na področju prizadevanj za ustavno organiziranje družbenega dela. Mislim, da smo na tem področju dosegli bistvene premike, prav posebej pa v temeljnih organizacijah združenega dela. Lahko trdim, da so ta prizadevanja postala last vseh delovnih ljudi. Odločanje v imenu delavcev se počasi, vendar vztrajno spreminja v odločanje njih samih.

Prav gotovo pa je tudi res, da ti dosežki niso povsod enaki. Še vedno imamo delovne organizacije, mimo katerih je ustava šla, ne da bi prekoračila prag. Veliko je še organizacij združenega dela, kjer ostaja ustavna

organiziranost le formalna kulisa za staro vsebino. Tudi v mnogih samoupravnih interesnih skupnostih je delavec bolj ali manj v položaju, da le potrjuje sklepe in dogovore drugih.

Tu bomo morali v sindikatih tudi v bodoče osredotočiti svoje sile in znanje. Pred nami je razprava o zakonu o samoupravnem združenem delu. To je priložnost in dolžnost slehernega sindikalnega aktivista, slehernega delavca, da v organizirani razpravi o tem dokumentu preveri, kako so oblikovani samoupravni odnosi v okolju, v katerem dela in živi in se za take odnose tudi bori.

Seveda ta zakon ne more in tudi ne bo prinesel vseh rešitev. Zato se moramo v razpravi o njem zavzemati tudi za njegove dopolnitve. Ne smemo pa čakati. Marsikje je vse delo obstalo, ker čakajo na ta zakon. To ni prav. Z iskanjem praktičnih rešitev v vseh okoljih bomo prispevali k boljšim določbam tega zakona in ga preverjali v praksi in potrjevali ali zavračali. Če sploh kateri zakon, potem mora ta izhajati iz prakse in jo tudi usmerjati.

Z DOGOVORI V ZDRUŽEVANJE DELA IN SREDSTEV

Že v sedanjem delu pri razvoju družbenoekonomskih odnosov smo našo dejavnost in akcijo snovali na spoznanju, da plansko-tržni sistem vedno znova poraja družbeno protislovja in da smo toliko uspešni, kolikor uspešno ta protislovja razrešujemo z utrjevanjem samoupravnih odnosov.

V sindikatih smo že doslej posvečali dohodkovnim odnosom pa tudi družbenemu planiranju velik del naše aktivnosti. Vendarle pa je prav, da ugotovimo, da v sedanjem trenutku dajemo poudarek hitrejšemu odpravljanju v tem času nakopičenih ekonomskih in drugih družbenih neskladij pa tudi pospešenemu odpravljanju vseh vzrokov, ki so povzročali inflacijo in nestabilnost. To terja še več naše konkretne angažiranosti.

V delovnih organizacijah, v SOZD, v SIS in drugih oblikah združenega dela še vedno dohodkovni odnosi niso dovolj zaživelji na ustavnih izhodiščih. Tudi vsebina družbenega planiranja le težko izpodriva podjetniško tehnološke sisteme planiranja. V samoupravnih interesnih skupnostih za družbene dejavnosti še vedno ni ustreznega družbenega planiranja, zato samoupravna svobodna menjava dela še ne temelji dovolj na interesih delavcev v združenem delu.

Plani, ki jih pripravljamo, morajo zato biti dogovor o združevanju dela in sredstev. To so v bistvu pogodbe o skupnem ustvarjanju dohodka in njegovi delitvi, pogodba in dogovor o skupnem razvoju. Prav gotovo plani, ki obsegajo samo proizvodno tehnološki del, niso popolni. Ti plani morajo obsegati vse družbene odnose, torej tudi za izobraževanje, zdravstvo, itd. Samo usklajeni in med seboj povezani plani lahko dajo dobre in trajne rezultate. Seveda dogovorov o skupnem delu ne bomo dosegli brez konfliktov. Toda usklajevanje različnih pogledov mora temeljiti na načelih samoupravnega sporazumevanja. Skupen dogovor mora biti najboljša možna rešitev in mora, čeprav za ceno odrekovanja nekaterih, dati najboljši skupni rezultat. Zaradi tega se moramo zavzeti, da se gospodarstvo povezuje v proizvodno in dohodkovno soodvisne celote. Nemogoče je pričakovati, da bomo dobro gospodarili, če bomo delali vsak zase, dejansko pa smo drug od drugega odvisni zaradi surovin, prevozov, polizdelkov, trga, znanja ali zdravstva, kulture in drugih pogojev za naš obstoj. Če bomo samoupravno planiranje razumeli tako celovito, potem bodo sporazumi o srednjeročnih načrtih resnično postali oblika samoupravnega združevanja dela. Tako združeni in organizirani bomo velike naloge lažje zmogli.

IZ UVODNE BESEDE PREDSEDNIKA ZSS NA SEJI REPUBLIŠKEGA SVETA

V TOKOVIH DRUŽBENE PREOBRAZBE

Inž. Janez Barborič: »Družbenoekonomska in družbenopolitična naspotja pozna vsaka in tudi naša družba. Premagovali jih bomo z doslednim uveljavljanjem delegatskih razmerij, z dogovarjanjem o združevanju dela in sredstev, utrjevanjem dohodkovnih odnosov in dejanskega odločanja delavcev.«

tudi ne more biti, zato moramo ta naspotja premagovati na novih samoupravnih socialističnih osnovah.

Pri razreševanju teh protislovij še premalo sodeluje delavec. Vsi problemi se še preveč razrešujejo v ozkih krogih poslovnih organov ali v dialogu z njimi in s forumi družbenopolitičnih organizacij, celo s posameznimi funkcionarji na eni strani ter med temi ter izvršnimi organi raznih skupščin.

MNENJE DELEGATOV SE NE IZRAŽA MNENJ DELAVCEV

Delavec je iz tega dialoga pogosto izključen, včasih hote, včasih nehote. Zakaj in kdaj hote, ne bom razlagal, ker nam je vsem znano. Če rečem nehote, mislim s tem, da se nismo niti spomnili, da bi vprašali, ker smo menili, da je že mnenje njegovega delegata tudi mnenje delavca. Ta delegat pa pogosto izraža svoje mnenje in ne mnenja delavcev, ki so ga izbrali. Če mi ne verjamete, poskusite preveriti pri sebi. Koliko jih med vami pozna svoje delegate v vseh SIS ali delegate v organih družbenopolitičnih skupnosti pa delegate v družbenopolitičnih organizacijah ali v TOZD oziroma kolikokrat ste se z

nadpoperčno izobražen delavec, ali pa tako enostranski, da za opredeljevanje sploh niso uporabni. Tisti, ki je pri viru informacij, torej tako ali drugače pride v položaj, da sugerira in ustvari politično vzdušje in tudi zagotovi sklepe, ki niso vedno samoupravni in tudi ne predstavljajo celovitega interesa niti delavca niti družbe.

Take ali podobne odnose srečujemo tudi pri delu v sindikatih. Kljub reorganizaciji imamo še na vseh ravneh pojave odtujevanja odločitev. Ne trdimo, da tu nismo naredili bistvenih premikov. Res je, da je naš delegatski sistem še razmeroma mlad. Toda v sindikatih se moramo z vso močjo in akcijo boriti za nove delegatske odnose v lastni organizaciji in v vsej naši družbi. Razviti samoupravni dohodkovni sistem in do popolnosti razviti delegatski odnosi so poročstvo za izgradnjo novega samoupravnega socializma pri nas.

KJE IN KAKO NADALJEVATI S STABILIZACIJO?

V nadaljevanju je Janez Barborič ugotovil, da so se sindikati lani, skupaj z drugimi družbenopolitičnimi dejavniki, organiziranimi v SZDL, močno angažirali pri izvajanju akcije za stabilizacijo. Rezultati niso izostali. Velika recesija, ki je zajela svet, je prizadela tudi velike gospodarske sile in znižala stopnjo njihove gospodarske rasti skoraj na ničlo ali še niže. Pri nas pa računamo, da se je stopnja rasti povečala za 5%. Zmanjšal se je zunanjetrgovinski primanjkljaj, devizne rezerve pa so se nekoliko povečale.

Nismo pa bili dovolj uspešni pri zaviranju rasti inflacije. To pomeni, da še vedno trošimo več, kot ustvarimo.

Zaradi velikega prerazdeljevanja ustvarjenega dohodka, ki ga povzroča inflacija, se razvednoti delo in nagrajuje nedelo, pojavljajo se nova naspotja pa tudi socialni konflikti. Delavcu se še marsikdaj odtujujejo sredstva, ki jih je ustvaril, zmanjšuje se interes za dobro delo in gospodarjenje.

Temu se moramo upreti. Bitko za stabilizacijo moramo letos še pospešiti in jo vgraditi v vse naše kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne razvojne načrte.

Pred nami so zaključni računi za leto 1975. V osnovnih organizacijah sindikata pa tudi drugih družbenopolitičnih organizacijah se moramo

fronte SZDL v delovnih organizacijah, usmerjani od ZK, uspeli prispevati svoj delež k celotni preobrazbi naše družbe ter koliko smo v naše delo vključili vsakega posameznega delavca, na katerega volji in hotenju, seveda usklajenem s skupnimi cilji, sloni delovanje naše organizacije, je na plenarnem zasedanju republiškega sveta ZSS ob ocenjevanju lani opravljene dela in opredeljevanju letošnjih nalog poudaril predsednik Janez Barborič.

Če ocenjujemo dosežene rezultate in smo do njih kritični, lahko z gotovostjo trdimo, da smo vložili vanje več dela, kot pa je doseženega, je nadaljeval predsednik Barborič. In zakaj? Prav gotovo je veliko odporov prizadevanjem za tako globoke in vsebinske spremembe v naši družbi, v naših družbenoekonomskih odnosih. Ponavadi te odpore identificiramo in pripisujemo tehnokratskim in birokratskim strukturam v OZD, izvršnim organom SIS

KOLENDAR NALOG

PONEDELJEK, 2. FEBRUARJA

– sestanek komunistov v RO sindikata delavcev prometa in zvez
– seja komisije za samoupravno sporazumevanje pri RO sindikata delavcev tekstilne in usnarske industrije, na kateri bodo spregovorili o stališčih, postopkih in kriterijih za izdajo vrednostnih bonov za prehrano

TOREK, 3. FEBRUARJA

– seja komisije za presojo skladnosti samoupravnih sporazumov SR Slovenije, na kateri bodo opredelili stališče do porasta osebnih dohodkov na pogojno nekvalificiranega delavca udeležencev samoupravnih sporazumov družbenih dejavnosti v primerjavi z gospodarstvom za leto 1976

SREDA, 4. FEBRUARJA

– sestanek komunistov v RO sindikata delavcev trgovine, prvotno napovedan za 30. januar
– sestanek komunistov v RO sindikata delavcev gostinstva in turizma

ČETRTEK, 5. FEBRUARJA

– skupna seja združenja GAST in RO sindikata gradbenih delavcev, na kateri bodo razpravljali o organiziranosti v GAST

PETEK, 6. FEBRUARJA

– dvodnevna plenarna seja RO sindikata delavcev kmetijstva, živilstva in tobačne industrije

SOBOTA, 7. FEBRUARJA

V tem tednu bodo zaključeni sestanki komunistov v RO sindikatov, v katerih ocenjujejo temeljne probleme uresničevanja samoupravne opredelitve samoupravljanja, gospodarskega položaja in nadaljnega razvoja dejavnosti, delegatskega sistema in še drugih problemov, s katerimi se srečujejo komunisti, ki delajo v sindikatih.

Sicer pa se bo v tem tednu odvijala bolj ali manj „nevidna“ dejavnost na vseh ravneh sindikalne organiziranosti. Gre za usklajevanje samoupravnih sporazumov dejavnosti s sindikalno listo za leto 1976, za pripravo na razprave o načrtovanju srednjeročnega razvoja in za uresničevanje še drugih nalog iz letošnjega delovnega programa RS ZSS, organov in organizacij v njegovem sestavu.

Tako se z odgovori na našo anketo – kaj je s klubi samoupravljalcev – oglašamo že tretjič. Iz odgovorov, ki smo jih iz 20 občin objavili v prejšnjih dveh številkih, so naši bralci lahko izvedeli predvsem dvoje: prvič, da poteka mesec januar v znamenju pospešenih priprav na ustanovitev klubov samoupravljalcev v domala vseh občinah, in drugič, da so delavci, ki so že imeli priložnost razpravljati o klubu samoupravljalcev, izrekli svoj večinski „da“ za ustanovitev takšne posebne interesne skupnosti samoupravljalcev, kakršna pravzaprav je, kljub samoupravljalcev.

Danes objavljamo odgovore na našo anketo iz nadaljnjih desetih občin in videli bomo, kaj nam novega odkrivajo ti primeri. Za uvod povejmo še to, da je odziv na našo anketo izreden in da nam odgovorov ne bo zmanjkalo niti za prihodnji teden.

DOMŽALE

Priprave na sklic ustanovne skupščine kluba samoupravljalcev v občini Domžale, ki naj bi bila še ta mesec ali v začetku februarja, so v zaključni fazi, poročja v imenu iniciativnega odbora Franc Pančur. Priprave so se sicer potegnile v januar, ker časovno sovpadajo s pripravami na sprejem še drugih družbenih in samoupravnih dogovorov. Osnutek samoupravnega sporazuma o klubu samoupravljalcev, prilagojen potrebam v občini, so objavili v občinskem glasilu „Občinski poročevalec“. Zdaj tečejo razprave o njem zna zborih delovnih ljudi. Mnenja, ki so jih doslej zbrali na sestankih s predsedniki osnovnih organizacij sindikata, krajevnih skupnosti, s predstavniki kadrovske službe v temeljnih organizacijah, so zelo naklonjena ustanovitvi kluba. Vsi po vrsti poudarjajo, da je skrajni čas začeti resneje razvijati družbenopolitično izobraževanje samoupravljalcev in si ustvariti možnosti za izmenjavo samoupravljalških izkušenj, saj se bo le tako lahko uspešno razvijal delegatski sistem in utrjevalo samoupravljanje v praksi. Računajo tudi s tem, da bi manjše delovne organizacije prek kluba dobivale večjo pravno pomoč pri oblikovanju svojih samoupravnih aktov.

Klub samoupravljalcev v Domžalah naj bi ne glede na to, kje bo njegov sedež, deloval v vseh večjih krajih občine in tudi v večjih organizacijah združenega dela. Program izobraževanja imajo že pripravljen, je že tudi finančno ovrednoten, čaka jih le še to, da ustvarijo dejavnosti kluba solidno materialno osnovo.

KRANJ

V lanskem oktobru začeto delo iniciativnega odbora za ustanovitev kluba samoupravljalcev v občini Kranj je omogočilo, da so v januarju temeljne in druge organizacije združenega dela dobile v razpravo predlog samoupravnega

sporazuma, predlog programa in organizacije kluba samoupravljalcev. Računajo, da bo razprava tekla nekako do 20. februarja in da bodo lahko imeli ustanovno skupščino kluba do konca marca letos.

Težijo za tem, da bi klub kar najbolj približali delavcem in drugim zainteresiranim, poročja v imenu iniciativnega odbora Konrad Derling. Zato predlagajo, da bi predavanja, seminarje, razprave za „okroglo mizo“ in druge oblike izmenjave izkušenj izvajali v kraju in na način, ki bo najbolj prime-

ren za delavce. Dosedanja mnenja iz sindikalne razprave o klubu pa se izrekajo za predlog, naj bi tudi v organizacijah združenega dela ustanovljali klube, ki bi bili povezani s klubom samoupravljalcev v občini.

RIBNICA

Predsednik iniciativnega odbora kluba samoupravljalcev Karel Oražem poročja, da je po zelo širokih političnih pripravah vse nared, da bi bila 29. januarja ustanovna skupščina kluba. O programu dela je bila med delavci in po krajevnih skupnostih že javna razprava, sprejela pa ga bo skupščina, ki bo imela 35 delegatskih mest. Zabeležimo še to mnenje, ki se je izoblikovalo v javni razpravi: klub samoupravljalcev naj bi svoje dejavnosti sedeža v Ribnici postopoma prenesel v delovne organizacije in krajevne skupnosti.

GROSUPLJE

Kurt Čuček, predsednik iniciativnega odbora kluba samoupravljalcev, sporoča, da so že zaključili javno razpravo o osnutku samoupravnega sporazuma o ustanovitvi in delovanju kluba samoupravljalcev. Razprava je potekala v temeljnih organizacijah, krajevnih in interesnih skupnostih in družbenopolitičnih organizacijah. V februarju naj bi sporazum podpisovali in izvedli ustanovno skupščino kluba.

V občini Grosuplje nimajo delavske univerze, izobraževalne programe izvajajo s pomočjo delavske univerze „Boris Kidrič“ iz Ljubljane.

Izobraževanje samoupravljalcev ni zajeto v minimalni program občinske izobraževalne skupnosti, zato pravijo, da se bo potrebno za dodatna sredstva posebej dogovarjati na koordinacijskem odboru za skupno in splošno porabo.

LITIJA

Predlog samoupravnega sporazuma o ustanovitvi kluba samoupravljalcev so dali v široko javno razpravo delavcem in krajevnim skupnostim v tej občini že decembra lani. V času, ko poročamo, še poteka javna razprava o pristopu k temu sporazumu. Predvidjajo, da bodo lahko skupščino sklicali v februarju.

V dosedanjih razpravah je bila zamisel o klubu dobro sprejeta, zlasti zaradi potreb izobraževanja samoupravljalcev, v kar je treba vnesti več načrtnosti in preprečevati, da ne bi znova zmanjkovalo denarja prav za to potrebno dejavnost. Klub naj bi deloval pri delavski univerzi, ki je že izdelala predlog programa izobraževanja. Imajo pa nasploh veliko težav glede prostorov, zato tudi za potrebe delovanja kluba, poročja sekretar občinskega sindikalnega sveta Litija Lojze Kotar.

ŠMARJE PRI JELŠAH

Sekretar občinskega sindikalnega sveta Franc Kovačič poročja, da so že 2. decembra poslali v javno razpravo delavcem in krajevnim organizacijah, v družbenopolitičnih organizacijah in društvih ter tudi občinski skupščini osnutek sporazuma in programsko zasnovano kluba samoupravljalcev. Delavci so se povsod zavzemali za tako obliko samoupravnih organiziranosti, le ponekod so vodilni delavci oklevali, češ, saj imamo delavsko univerzo. V razpravi pa so tudi take pomisleke razčistili. Zavzeli so se tudi za to, naj klub deluje tam, kjer so delavci – bodisi v podjetju bodisi krajevni skupnosti. Kdaj bi ustanovna skupščina kluba, nam niso sporočili.

MOZIRJE

V občini Mozirje so priprave na ustanovitev kluba samoupravljalcev steble v lanskem novembru. Predlog aktov za ustanovitev kluba so najprej obravnavali na občinski ravni sindikati in SZDL, o klubu pa so razpravljali tudi na letnih konferencah osnovnih sindikalnih organizacij. Iz odgovorov sekretarja občinskega sindikalnega sveta Franca Stiglicja lahko sklepamo, da so že 23. januarja poslali samoupravni sporazum v podpis vsem podpisnikom.

Sodijo, da bo moral klub delovati v tovarnah in krajevnih skupnostih.

Že leta 1975 so na osnovi posebnega sporazuma začeli v občini združevati 0,10% od sredstev, ki so v delovnih organizacijah namenjena za izobraževanje. Da ne bi bilo dvojnosti, pravijo, bodo letos združena sredstva prenesli na klub samoupravljalcev. Zato pa so se tudi priprave zavlekle. Ne poročajo, kdaj bo ustanovna skupščina kluba.

CELJE

Podobno kot v drugih občinah so tudi v celjski pripravili potrebne dokumente za ustanovitev kluba samoupravljalcev: programska izhodišča, predlog sporazuma, način financiranja programa in osnutek programa izobraževanja. Potem ko so o vseh teh dokumentih razpravljali predsedstvo in plenum občinskega sindikalnega sveta, koordinacijski odbor za spremljanje ustave pri OK SZDL in nazadnje tudi predsedstvo OK SZDL, so osnutek sporazuma že oktobra poslali v javno razpravo vsem osnovnim sindikalnim organizacijam. Javna razprava na zborih delovnih ljudi se je začela v drugi polovici januarja in bo predvidoma končana do 10. februarja. Do 15. februarja naj bi vsi zainteresirani tudi podpisali samoupravni sporazum o ustanovitvi kluba.

V Celju želimo, da bi klub res koristil samoupravljalcem, zato smo vsebino dela tako temeljito preučevali, piše predsednik iniciativnega odbora Tone Erjavec. Zamislili so si, da bi klub samoupravljalcev deloval v okviru Doma železarjev na Teharju. S sodelovanjem delavske univerze so tudi že izoblikovali posebne programe izobraževanja samoupravljalcev. Skupščina bo konec februarja ali v začetku marca.

SLOVENSKA BISTRICA

Potem ko so v decembru družbenopolitične organizacije v občinski skupščini verificirale osnutek samoupravnega sporazuma o ustanovitvi kluba samoupravljalcev, je bil, kot lahko sklepamo iz odgovora predsednika iniciativnega odbora inž. Stanka Vehovarja, tudi razgovor s predsedniki delavskih svetov in vodji temeljnih organizacij. O poteku javne razprave med delavci in v krajevnih ter interesnih skupnostih sicer ne poročajo, gotovo pa bo opravljena še pred ustanovno skupščino, ki naj bi bila predvidoma februarja. V Slovenski Bistrici so že doslej na osnovi družbenega dogovora združevali 0,1% bruto OD zaposlenih za idejnopolitično in družbenoekonomsko izobraževanje, kar bo tudi v bodoče pomenilo tri četrtine zbranih sredstev za financiranje kluba samoupravljalcev.

MURSKA SOBOTA

Predsednik iniciativnega odbora Jože Matjašec poročja, da so priprave v teku in da bo ustanovna skupščina kluba predvidoma v februarju. Širše razprave med delavci o ustanovitvi kluba še ni bilo, organizirali pa jo bodo ob koncu tega meseca in v začetku prihodnjega. Delavska univerza je v svojem programu izobraževanja zajela tudi izobraževanje samoupravljalcev, nima pa še zagotovljenih sredstev.

ANKETA DE: KAJ JE S KLUBI SAMOUPRAVLJALCEV?

Naj klub deluje tam, kjer so delavci

Odziv na našo anketo kaže, da je akcija klubov samoupravljalcev živahna v domala vseh občinskih sindikalnih organizacijah

Denar ne plača vsega

iz albuma sindikalnih delavcev

Edvard Kranjc – tokrat v družinskem krogu

sobe in kuhinje na Pobrežju. Ne vem, če sem bil kdaj bolj srečen, kot takrat, ko sem se postavil na sredo kuhinje in rekel: Vidiš Edo, končno imaš svoj dom . . .“

Zdaj ima že nekaj let dve sobi in kuhinjo. Pravi, da ravno dovolj za njih. Starejši sin je že pri kruhu, zaposlen je kot električar v Hidromontaži, hčerka pa hodi še v šolo. S ponosom pove, da se hčerka pridno uči, da bi jo rad šolal.

„Ko razmišljam o minulih letih, ugotavljam, da nimam dosti povedati. Pravzaprav skoraj nič. Živeli smo, kot živi na tisoče delavcev. Vsak tretji teden sva hodila z ženo skupaj v službo, drugače pa izmenjaje. Najhuje je bilo takrat, ko sta bila otroka še majhna. Ni bilo vrtcev, otroka sta ostajala doma sama, ti pa si se ničkolikokrat med delom spomnil in spraševal, ali je doma vse v redu. Pa smo tudi to preživeli. Ne vem, morda bi bilo boljše, če bi kdaj zamenjal kolektiv, saj veste, da so v tekstilni industriji slabe plače. Prenekateri sodelavec je odšel, nekateri pa smo ostali. Tolkel sem pač nadure, da sva z ženo prihranila kak dinar, pa smo nekako vozili . . .“

Predlanskim sva kupila avto. Fička. To odločitev sta dolgo načrtovala. Ko sta prihranila že skoraj dovolj denarja

za potrebne pologe, so avtomobile podražili. Pa se jima je zopet izmaknil za kakšno leto. Zdaj ga imata. Ob nedeljah se zapeljejo k staršem, včasih celo na izlet.

„Ne vem, zdi se mi, da smo bili mi drugačni, ko smo bili mlajši. Gledam svojega sina – vse bi rad čez noč. Moj bog, sam sem si lahko avto kupil šele pri štiridesetih, on pa ga ima že pri petindvajsetih. Midva z ženo sva si vsa ta leta lahko privoščila največ deset dni dopusta v našem domu v Poreču, ta mladež pa živi, da je veselje. Sicer pa je prav tako. Zakaj bi morali živeti tako skromno, kot smo morali mi. A vendar godrnjajo. Nič jim ni sveto, nič predrago. Pri delu pa kako tako. Jaz ne morem spati, če je kateri od strojev pokvarjen. Tuhtam, kako bi napako čim hitreje odpravili, da proizvodnja ne bi trpela. Oni pa na tovarno pozabijo takoj, ko se za njimi zapro tovarniška vrata . . .“

Edvard Kranjc je vesten delavec. Zato ga prizadene, če se kdo izmika delu ali če je pri delu malomaren. Prizadene ga tudi, ko gre na nogo-metno tekmo in Maribor izgubi. Na

žogobrc je trenutno tako jezen, da sploh ne gre več na tekme. Enako je jezen, ko izgubi njegovo moštvo. Leta je z njemu značilno pedantnostjo skrbel za tovarniški žogobrc in za fante. Funkcijo v sindikatu je vzel z vso resnostjo.

„Ne vem kolikokrat sem že rekel, da ne prevzamem več nobene funkcije. Najpogosteje se namreč dogaja, da k tisti funkciji potem obesijo še kakšno. Delaš in delaš, na koncu pa jih dobiš še po grbi. Toda iz kože ne moreš. Jezi me, da bi radi vsi imeli vse plačano. Nihče noče več zastoj delati. To ni prav. Zdi se mi, da smo se čudno spremenili. V slabo. Denar tudi ni vse.“

To popoldne bo šel s še dvema sodelavcema na pomoč sodelavcu, ki gradi hišo. Delali bodo, da bo veselje, na večer spili kozarček dva, zapeli dve, tri pesmi in se poslovlili v prepričanju, da so naredili mnogo. Toliko, da se to z denarjem ne da plačati. In prav je tako. Zato ga imajo sodelavci tudi tako radi. „Za srečo pa ne potrebujem mnogo,“ pravi.

js

Njegovi tovariši trdijo, da sodi Edvard Kranjc v tisto staro generacijo delavcev, ki so se s tovarno zrasi. Kako tudi ne, saj je v njej že od štirinajstega leta, ko je vanjo vstopil tresočih se nog, fantič, ki je bil sicer rojen med tovarniškim ropotom na Tezmem, vendar tovarne od znotraj ni videl. Na tovarniško dvorišče je stopal plaho in le za nekaj korakov, ko je očetu Jožetu nesel v staro Teksto malico ali kosilo.

In tako je po končani vojni, s tremi leti, je ostal brez matere, moral zapustiti Tezno in iti za hlapca sorodnici na Murski vrh pri Hrastju, zdaj kot vajenec stopil v MTT. To je bilo 1947. leta. Od takrat MTT ni zapustil, razen tedaj, ko je moral k vojakom.

Po poroki s Pavlo, njo je izbral med dekletih v MTT, to je bilo 1953. leta, je v resnici začel na svoje.

„Takrat so bile plače majhne, k sreči sva oba z ženo skromna, sva si začela počasi urejati dom. Najprej sva živela pri njenih starših, dokler po petih letih nisva dobila

IZKORISČANJE ENERGETSIČEGA BOGASTVA ŠALEŠKE DOLINE POBIRA TUDI HOD DAVEK

Ugreznine, jezera in milijonske škode

Zaradi rudarskih del je v ravninskem in najbolj rodovitnem delu doline prizadetih za 500 ha zemljišč, pričakujejo pa, da se bo število povzpela na 2800 ha.

Marjan Lipovšek, velenjski občan, novinar in naš dopisnik, nam je poslal zanimiv in iz več zornih kotov osvetljen sestavek o tem, kakšen neusmiljen davek pobira izkop blizu 5 milijonov ton lignita v Šaleški dolini. Iz sestavka povzemamo nekatere najbolj zanimive pogoje, mnenja in podatke, ki se posebej zadevajo usodo ljudi v vse bolj razdejani dolini.

Tako piše: Ker odkopavajo lignit pod sorazmerno zelo gosto naseljeno Šaleško dolino, je težav na površju vse več. Življenjsko okolje je vse bolj ogroženo. Širijo se vodne ugreznine, nastajajo jezera (v primerjavi z nekaterimi od njih je doseganje „Velenjsko jezero“ pravi prilikaveč!), zmanjšuje se že tako skromna kmetijska površina v najbolj rodovitnem ravninskem predelu doline. Zaradi odkopavanja je bilo, je oziroma še bo prizadetih kar 5 naselij (Škale, Preloge, Družmirje, Gaberke, Pesje in Soštanj). Iz Družmirja se mora izseliti kar 400 prebivalcev. Odkopavanje zaloga lignita na desnem bregu Pake v Soštanju bo prizadelo kakih 1200 občanov tega 750 let starega mesta, da sploh ne omenjamo številnih stanovanjskih zgradb, družbenih in gospodarskih objektov ter komunalnih in prometnih naprav.

ZACETEK V ŠKALAH

Zaradi rudarskih del je v Šaleški dolini že prizadetih več kot 500 ha zemljišč, ki so se pogreznila tudi do 50 metrov; napovedujejo pa, da bo podobno usoda doletela še najmanj 1500 ha zemljišč.

„Začelo se je v Škalah, ki so izgubile tudi šolsko poslopje,“ pripoveduje Erno Rahten, predsednik komisije za rudarsko škodo pri REK Velenje. „Začetki odkopavanja so bili na območju Škal najbolj intenzivni, zaradi tega so bili tudi vplivi največji. Pogrezanja zaradi izkopavanja premoaga še ni konec. V naslednjih letih bo prizadetih še nekaj kmetij, pravzaprav manjših gospodarstev in nekaj stanovanjskih objektov. Prebivalce je sicer v Škalah zdaj več kot prej, le vsa vas se je morala prestaviti za dober kilometer proti severu.“

POLJA PROPADAJO

Predsednik skupščine kmetijske zemljiške skupnosti Velenje Henrik Jonko je povedal nekaj več o Družmirju: „Težave, ki jih občutimo pravzaprav vsi prebivalci doline – še najbolj pa ta čas v Družmirju – so posledica rušenja in ugreznanja hiš in gospodarskih poslopij. Izgubljamo dragocene obdelovalne površine. Družmirje je vas kmetov. V njej žive predvsem starejši kmetje, ki na stara leta težko najdejo zaposlitev in ne marajo drugam, ker bi starost radi preživeli v domačem okolju. Naj omenim še izpade električne energije in vode, poti pokanje, hiše se nagibajo in tudi podirajo, nastajajo jezera, ki se kar naprej širijo ...

Prizadeti kmetje imajo seveda pri kmetijski zemljiški skupnosti polno podporo pri spremembi namembnosti zemljišč, na občini pa pri lokacijskih dovoljenjih. Imajo to prednost, da jim nihče zavestno ne dela težav. Res pa je, da je zemlje premalo. In vse kaže, da je bo v prihodnjih letih še manj ...

KOMUNIKACIJE

Besedo ima spet Erno Rahten:

„Zahteve po povečani proizvodnji odpirajo probleme, ki se večajo iz dneva v dan. Vedeti je treba, da moramo imeti za povečano proizvodnjo tudi potrebno število delavcev in odstopno. Tako odpiramo nove in nove predele jame. Zdaj smo prav pod Družmirjem. Rudniška odkopna polja se razprostirajo od Družmirja pa vse do Konovega. Pri izkopu smo v obdobju maksimalne dekoncepcije v dolžini 5 do 6 kilometrov. Ker odkopavamo z zaruševanjem, z rušenjem krovine, se nekaj mesecev zatem že pojavijo ugreznine in nastajajo manjša jezera. Tako so prekinjene tudi vse komunikacije, ki so včasih povezovala dolino in to od Velenja proti Topolšici ali proti Škalam in Gaberkam.“

Največ težav s komunikacijami imamo v Škalah. V skrajnem vzhodnem predelu je dolina že skoraj presečkana na polovico. Že zdaj vemo, da bodo v širini do 1,5 kilometra nastale velike ugreznine z jezerom, tako da bo neposredna povezava možna le s colnom.

Za čas pogrezanja vemo; intenzivno je pri kraju že po letu dni, manj intenzivno pogrezanje in utrujanje zemljišča pa traja tudi od 8 do 10 let! To pomeni, da bi bilo vsako prehitvevanje s ponovno kultivacijo zemljišč nesmiselno, čeprav se dobro zavedamo, kaj od nas zahteva rudarski zakon. Ta čas smo na najboljši poti, da začnemo z rekultivacijo najbolj vzhodnih površin Šaleške doline.“

Načelnik oddelka za gospodarstvo skupščine občine Velenje Ivan Kolar meni, da je težko določiti vse razsežnosti problemov, ki jih prinaša odkopavanje lignita. „Kopno odmerjen prostor omejuje na eni strani gričevje in na drugi strani

Mika s košem anekdot

Predsednik jugoslovanskih sindikatov Mika Špiljak je znan po tem, da s svojo neposrednostjo in predvsem smislom za šalo, ustvarja okrog sebe sproščeno in prijetno vzdušje. Ni čuda, da se je med zapiski o njegovem obisku v Sloveniji nabralo kar lepo število anekdot.

V Novem mestu so se v IMV kar precej hudovali na enega od prejšnjih zveznih izvršnih svetov.

„Nič naj vam ne bo nerodno,“ je dejal predsednik. „Ali je bil moj ZIS ali tisti za mano?“

Med ogledom velike tovarniške hale v IMV bi morala kolonizacijski obiskovalci skozi vrata, nad katerimi je pisalo: „Prehod strogo prepovedan! Smrtno nevarno!“ Špiljak je poudarjeno pozorno pogledal na napis. Rekel pa ni nič. Navsezadnje, če je šel generalni direktor Levčič pred njim ...

Med pogovorom s političnim aktivnim novomeške občine je bilo slišati, da imajo med zaposlenimi več kot 40% žensk in da so zelo delavne. „Vidim, kako jih cente,“ je prekinil referenta predsednik Špiljak, „saj vidim med stidesetimi prisotnimi le dve ženski!“ A še za eno od njih je je kasneje ugotovilo, da je dopisnica Tanjuga iz Ljubljane ...

V novomeški krki so objavili, da bodo v prihodnje zastavili vse sile za boljše nagrajevanje delavcev, ki so „bolj pri dehu“ od drugih. To naj bi se posebej veljalo za nadarjene strokovnjake, ki bodo prispevali koristne inovacije. „Ko bomo napravili dober pravilnik, vas bomo natančno seznanili z njim, da se boste lahko sami prepričali, ali smo prišli kam naprej ali ne.“

„Ne bo treba,“ se je takoj oglasil Mika Špiljak. „Če boste res kaj izvirnega naredili, bom prišel kar sam pogledat!“

V Kidričevem ni bilo slišati „vsebinskih“ podatkov o rezultatih povezovanja med TGA in Impolom. „Da, da, tile sozidi, kakor jim pravite vi v Sloveniji! Ne vem, ali gre za SOZD ali SOS? Sliši se precej podobno ...“

V Mariboru so predsedniku Špiljku podarili „zlato lisico“. „Kako, je to tista, ki vam je usla?“

Seveda ne lovem, pač pa za snegom s Pohorja v Kranjsko goro.

V Metalni je skupina delavcev „obkolila“ Miko Špiljka in ga opozarjala na težke delovne razmere. Tudi v Kidričevem so ga delavci iz elektroizole prosili, da bi kaj naredil za njihovo beneficirano dobo. Špiljkov komentar: „Že v redu, samo ... treba bi bilo le še to, da bi jaz lahko odobral beneficirano dobo – in bi bili vsi dobre volje ...“

Ali seme v plitki brazdi takoj postane hibrid?

Iz osnovnošolskih klopi med spreminjalce ustave – Najčistejši kristal v okorni kmečki roki – Bodo glažarji iz Kozjega ovrgli dognanja tujih gospodarstvenikov – Kaj tare najmlajši slovenski delovni kolektiv

Čez dober mesec dni bo dve leti, kar je v Kozjem na Kozjanskem, na našem najbolj razvpitem – s tem ni rečeno, da tudi najsiromašnejšem – nerazvitem območju Slovenije začel s delom najmlajši slovenski delovni kolektiv. To je kolektiv brusilcev kristala v novem obratu rogaške steklarne. Gre za kolektiv, ki je bil v to nerazvito območje uvršten posebej šolan, posebej izbran ...

Danes, po petih, sedmih ali več letih naporov posameznih načrtovalcev, se ni moč z natančnimi podatki in analizami opravičiti ali zanikati tovrstnih naložb, s katerimi bi naj rešili nerazvito. Ne gre pa zanikati, da so zmagali tisti načrtovalci, ki so zagovarjali politiko novih naložb v obronih, komunalno in drugače že opremljenih krajih nerazvitega območja, kajti od vseh načrtovanih, objavljenih ali samo sanjskih naložb so na Kozjanskem zgradili en sam nov proizvodni obrat, to je omejenega brusilnice kristala. Razširili so sicer tudi obrat celjske Metke v Kozjem in iz Sentjurja na Planino Prenesi del proizvodnje iz TOLO, vendar v zadnjem primeru se razmišljajo o ukinitvi tega obrata.

OPRAVIČENO ZAUPANJE

Nerazvita območja niso posebnost samo našega razvoja. Z njimi so se soočili in jih poskušali reševati tudi v drugih gospodarsko bolj razvitih državah. Nekaj študij o tem problemu v Italiji in Franciji kaže, da so tankjši strokovnjaki ugotovili, kako nerazviten nekaterih območjih kaže otre zobe. Tako so novozgrajeni obrati na nerazvitem italijanskem in francoskem jugu v glavnem razočarali, ker so postali ne-rentabilni, investicije predane, delavci neuki in nezanesljivi ... Ob vsem tem pa so načrtovalci naleteeli na sila mnogo nepredvidenih težav. Del tega bremena čuti že zdaj tudi kolektiv brusilnice kristala v Kozjem. Dosegel je predvideno produktivnost, ki je enaka tisti v Rogški Slatini, vendar pa priliv sposobnih delavcev ni tolišen, kot so predvidevali.

„Ta čas imamo prostih dvajset ali trideset delovnih mest, za katera nimamo ljudi. Na tem območju je še nekaj deset nezaposlenih, vendar so to ljudje starejših let, ki za nas ne pridejo v poštev,“ pravi LUDVIK DRIMELJ, obratovodja brusilnice v Kozjem. „Mi zaposlujemo predvsem mlade delavce, ki jih lahko pričujemo za zahtevni poklic. V ponazoritev naj povem, da smo najmlajši delovni kolektiv v Sloveniji, saj je poprečna starost tukaj zaposlenih le dobrih osemnajst let. Kljub temu so ti mladi delavci, le dobra osmina si je pridobila kvalifikacijo v rogaški steklarski šoli, opravičili naložbo, saj dosegajo lepe rezultate. Strah o neprilagodljivosti, pomanjkanju delovnih navad in discipline je bil odveč.“

MED OBJUBAMI IN STVARNOSTJO

Vojo Džinovski, generalni direktor steklarne Boris Kidrič v Rogški Slatini, duhovni oče brusilnice v Kozjem, je predvidel prenekatere težave, s katero se bo srečal kolektiv nove brusilnice. Skupaj s kolektivom steklarne je držal besedo in zgradil nov obrat. Prav tako je že več let pred začetkom investicije iz osnovnih šol na Kozjanskem usmerjal sposobno mladino v steklarsko šolo. Ta mladina naj bi postala obsejni kolektiva v Kozjem – žal pa je bila odzivnost med mladino majhna.

„Sama nova tovarna je premalo,“ pravi JOŽE BOŽIČEK, minister steklobrusilec, predsednik zbora delovne skupnosti. „Ugotavljamo, da so delovne razmere dobre, drugo pa ne. Tu gre predvsem za težave s prevozom naših delavcev, za pomanjkanje stanovanj, za kulturno in družabno življenje. Ni

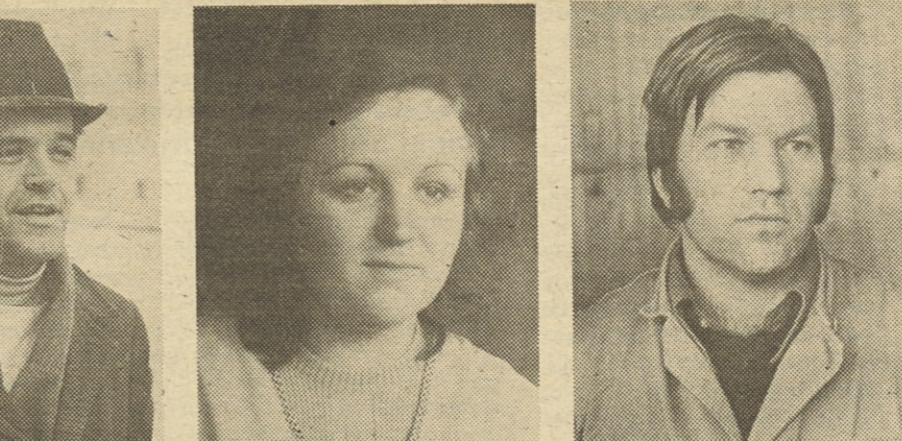
„Nad delovnimi razmerami in odnosi med nami se ne moremo pritoževati,“ pravi 21-letna MINKA GERŠAK, doma

iz Hraštja, ki je po šolanju v Rogški med prvimi začela z delom v Kozjem. Največja težava so stanovanja. S sodelavko plačujeva za sobo, ki ni ogrevana niti nima vode, devetdeset starih tisočakov na mesec. Če so zgradili tovarno, bi morali najhitreje razrešiti, sicer nam bo še prenekatere delavce obrnil hrbet.“

„Naše plače sicer niso takšne, kot so nam med šolanjem objubljali, vendar za to ni kriv kolektiv,“ meni 19-letna MARINKA ČERNELČ, ki je v kolektivu od lanske jeseni, ko je v Rogški končala šolo za steklobrusilce. „V Kozjem so težave s prehrano in stanovanji. Skoraj dve leti ni bilo nobenega gostišča in tudi sobe ne moreš dobiti. Če pa jo dobiš, je najemnina izredno visoka.“

„Čprav mi je delo všeč, sem se vpisala v večerno ekonomsko šolo. Za vsak primer,“ pravi 18-letna GRETA HUDINA, doma iz Srebnika. Tudi ona je šele od jeseni v kolektivu. „Zaradi neurejenih prevozov smo si morali zvečne poskati stanovanja v Kozjem. Ni jih dovolj, po drugi strani pa so še zvečne slaba, brez ogrevanja in vode in prekleto draga.“

„Doma sem s kmetov, dela v brusilnici sem se pričel,“ pripoveduje 22-letni MILAN BRILEJ, doma z Vrenske gorce. „Delo me veseli, samo plača je majhna. Delam na velikih, težkih kosih, roke imam nenehno v vodi, zaslužim pa enako kot tisti v obratu Metke. Želel bi si, da bi nas, ki imamo težje delo, drugače vrednotili.“

Kot veste, smo izredno mlad kolektiv. Morda se tudi zato še premalo vključujemo v družbenopolitično življenje kraja. Predvsem pa nas ni pri reševanju problemov, ki tudi nas pestijo.“

KAKO IZBOLJŠEVATI?

„S postavitvijo nove tovarne v okolju, ki je Kozjansko, se porodi kopica nepredvidenih težav,“ razlaga FRANC ČERNELČ, predsednik osnovne sindikalne organizacije. „Po eni strani se mora kolektiv ukvarjati z lastnimi zagatami, torej s proizvodnjo in organizacijo dela, po drugi pa s težavami, ki jih prinesemo od zunaj. Kozje ni bilo pripravljeno, da bi poleg kolektiva Metke lahko prehranilo še naš 80-članski kolektiv. Gre za mlade ljudi, ki so zaradi slabih prometnih zvez pri morani bivati tu. Torej – res stanovati, jesti in živeti. Morali bi zgraditi vsaj 30 stanovanj, če bi hoteli omiliti stanovanjsko stisko. Prenekatere bi se že poročili, če bi imel stanovanje.“

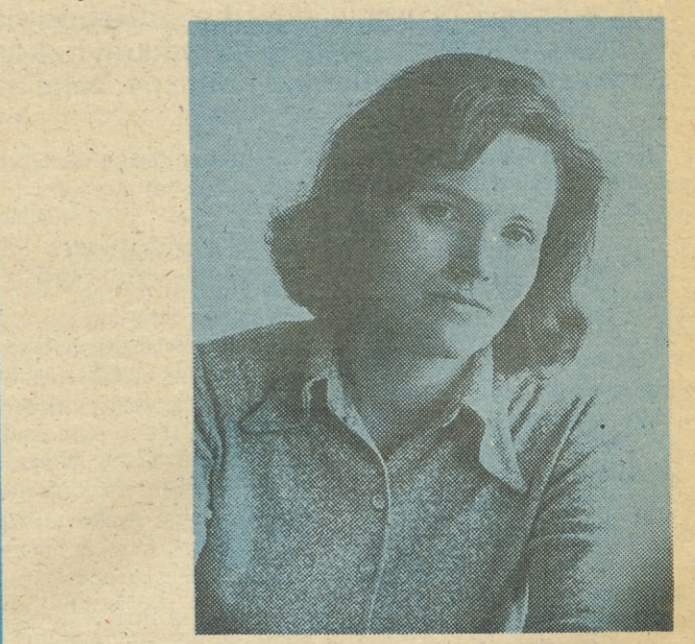
Po drugi strani je Kozje z našim kolektivom mnogo pridobilo. Pustimo ob strani dejstvo, da 80 ljudi vsak mesec dobi redno plačo. Ker smo mladi, nas je čutiti vsepovsod. Tako na športnem kot kulturnem področju. Pridno delamo in poskušamo Kozje potisniti iz donedavnega mrtvila. Na srečo nam pomaga nekaj starih Kozjanov, ki so se ob nas pomladili ...

NOVATORSTVO MED SENCŌ IN SONCEM

Francka – član skupine

Če bi človek pregledal vse, kar je zadnji čas zapisane o novatorski dejavnosti, bi med novatorji morda le našel kakšno žensko. Poiskali smo eno med njimi. Frančiška Tkalec je zaposlena kot tehnolog v ljubljanski tovarni baterij „Zmaj“, ki je sicer znana kot tovarna novatorjev.

„Kako je cenjeno delo novatorja v Zmaju?“ „Za uvajanje alkalne baterije v proizvodno smo dobili nagrade, za izuma pa bodo prav gotovo podeljena priznanja. Toda delo tehnolog, kjer se moraš ukvarjati

nim delom in dobrim sodelovanjem. Omenili smo le enega od dosežkov, vendar jih v Zmaju ne manjka, kar mu omogoča, da se vse bolj uveljavlja na domačem in tujem trgu.“

„Kako je cenjeno delo novatorja v Zmaju?“ „Za uvajanje alkalne baterije v proizvodno smo dobili nagrade, za izuma pa bodo prav gotovo podeljena priznanja. Toda delo tehnolog, kjer se moraš ukvarjati

mijo. Takoj po končani šoli se je zaposlila v Zmaju. Lahko bi rekli – ne glede na njeno leto – da je v tej tovarni doma in njeni sodelavci jo cenijo kot dobro delavko in tudi kot mladinsko aktivistko.“

„V Zmaju sem najprej delala v vhodni kontroli surovin, nato kot eden od uvajalcev nove tehnologije, ki se zelo hitro spreminja v baterijski proizvodnji, in sedaj sem tehnolog, ki spremlja proizvodnjo po starih tehnoloških postopkih ter sodelavci skrbim tudi za uvajanje novih.“

„Kako ste postali novatorka?“ „Naš delovni kolektiv je sprejel proizvodnjo alkalnih baterij po sovjetski licenci. Gre za 9-voltno alkalno različno depolarizirano baterijo. Med tovarišji, ki so bili zadolženi, da uvedejo tehnologijo proizvodnje te baterije, sem bila tudi jaz. V skupini so sodelovali še dr. Peter Zemva, Ivo Štraus in Jože Hren. Naša skupina je izumila alkalno različno depolarizirano galvansko celico s takojšnjo sposobnostjo delovanja baterije, kar je do sedaj brez primere v svetu. Tudi Francozi so kupili sovjetsko licenco, vendar so se proizvodnjo odpovedali. V Zmaju smo se potrudili ter doseženi pomanjkljivosti v proizvodnji alkalne baterije odpravili. Toda ne samo to. Ker nova baterija deluje takoj, česar doslej še nismo srečali na svetovnem tržišču, ker smo postavili postopek za pridobivanje mase za pozitivno elektrodo, kjer so odstranjene vse eksplozivne snovi in ker ima galvanska celica takšno lastno napetost, da je lahko baterija sestavljena iz šestih namesto sedmih celic, smo to tudi patentirali.“

Francka Tkalec govori le o delu skupine, še raje bi govorila le o svoji tovarni in stalno poudarja, da je član skupine, ki dela v novatorstvu in posodabljanju proizvodnje. Gre za skromnost? Pustimo vprašanja ... Toda gotovo drži, da kronist, ki ne nekoč opisoval življenje in delo v tem sorazmerno majhnem delovnem kolektivu, ne bo mogel mimo Franckine skupine pa tudi mimo Francke ne. M. HORVAT

Do četrta opoldne, ko smo zaključili redakcijo, se je zvrstilo že 14 sestankov komunistov, ki delajo v RO sindikatov Slovenije in v RS ZSS. Po dogovoru med IK predsedstva CK ZKS in Zvezo sindikatov Slovenije na sestankih komunistov ocenjujejo temeljne probleme uresničevanja ustavne opredelitve samoupravljanja v združenem delu, gospodarskega položaja dejavnosti in izpolnjevanja sprejetih nalog

ekonomske politike za leto 1976, delegatskega sistema in še nekatere druge probleme, s katerimi se soočajo komunisti, ki delajo v sindikatih.

Tokrat poročamo le o nekaterih od teh sestankov, ki v bistvu pomenijo delovni dogovor o uspešnejšem in bolj učinkovitem prihodnjem delovanju. O vseh drugih posvetih komunistov pa bomo pisali v naslednji številki DE.

KOMUNISTI V RO SINDIKATA DELAVCEV UPRAVE, PRAVOSODJA IN DRUŽBENOPOLITIČNIH DEJAVNOSTI SLOVENIJE

STRETI KOLESJA BIROKRACIJE

Tudi v upravi in pravosodju bo potrebno hitreje uresničevati odnose, kot jih določa nova ustava — Sindikati in komunisti v njem so že doslej storili veliko za spremembo odnosov, čaka pa jih še veliko nalog

„Letos smo pred odgovorno nalogo, ko je treba kritično oceniti celotno strukturo državne uprave od federacije do občine,“ je dejal na sestanku aktiva komunistov MILUTIN MUŽIČ, predsednik republiškega odbora sindikata delavcev uprave, pravosodja in družbenopolitičnih dejavnosti Slovenije. „Skladno z ustavno opredelitvijo uprave in pravosodja je treba le-to zakonsko urediti tako, da ne bodo rešena samo vprašanja odnosov med državnimi upravnimi organi in širšo družbo, marveč tudi notranja razmerja delovnih skupnosti uprave in pravosodja, ki so bila zdaj pogosto ovira za uspešnejše delo.“

Tako predsednik republiškega odbora kot drugi razpravljavci so na sestanku aktiva navedli slabosti in pomanjkljivosti v pravosodju in državni upravi.

SAMOSTOJNOST IN ODGOVORNOST

Vse širša demokratizacija naše družbe zahteva na osnovi samoupravljanja ne samo sposobnejšo in bolj organizirano upravo, marveč tudi bolj odgovorno za razmere na svojem področju, samo slišali v razpravi. To pa terja, da iz anonimnosti delavcev v državni upravi preidemo na tako organizacijo dela in odgovornosti, v kateri bo jasno določena tudi individualna odgovornost vsakega delavca za ukrepe, predloge in analize na področju, kjer dela in za katerega je zadolžen. Taka odgovornost pred skupščino, organizacijami združenega dela in občani pa pomeni tudi osebno uveljavitev in zagotavlja široke možnosti za pobudo delavcev, razbija uradniško miselnost in daje perspektivo mlajšim strokovno sposobnim kadrom.

RAZDROBLJENA ORGANIZACIJA UPRAVE

Komunisti v republiškem odboru so v razpravi ugotavljali, da razdrobljena organizacija uprave, zlasti v občinah, mnogo prispeva k neracionalnosti in neučinkovitosti. Vse dosedanje izkušnje namreč kažejo, da je opravljanje določenih upravnih funkcij možno racionalno in učinkovito organizirati le na širšem področju. Kljub tem nespornim ugotovitvam pa te službe niso primerno razporejene, še vedno med seboj slabo povezane in da občani izgubljajo dragocene ure, preden uveljavijo svoje zadeve. Če k temu dodamo še nepovezanost evidenc in postopkov, pomanjkanje sodobnih tehničnih sredstev za

delo, potem lahko razumemo kritiko občanov.

STROKOVNO IZOBRAŽEVANJE

Upravno delovanje je izredno široko in specializirano, tako da tudi formalna šolska izobrazba ne more zagotoviti uspešnega dela. Hitri razvoj naše družbe pa tudi od delavcev, ki so sicer že usposobljeni za svoje delo, zahteva stalno strokovno izpolnjevanje. Otresti se bo treba mnenja, da je strokovno izpolnjevanje strokovnih kadrov samo vprašanje posameznih delovnih skupnosti. Tako v upravi kot v pravosodju in v samoupravnih interesnih skupnostih smo izobraževanje, ki je v preteklosti že obstajalo, zanemarili in bomo morali s sredstvi, ki jih imamo na voljo, razviti take oblike izobraževanja na delovnem mestu, ki bodo omogočale delavcem uspešnejše delo, vsem občanom pa kvalitetne in hitre storitve,“ je še posebej poudaril Milutin Mužič.

SAMO UPRAVNI ODNOSI

Razvoj samoupravnih odnosov je eden od pogojev za učinkovitejšo poslovanje uprave. Vseeno pa se še marsikje sprašuje ali je sploh primerno uvajati samoupravljanje v upravo. Ti dvomi so bili deležni odločne obsodbe aktiva komunistov

v RO. Komunisti so poudarili, da so takšna mnenja izraz nepoznavanja problematike in razmer v upravi, lahko pa tudi zavestnih težnj po ohranitvi starih hierarhičnih odnosov. Toda prav ti odnosi ogrožajo učinkovito, odgovorno in strokovno delo uprave. Zato naj bi zakonodajna ureditev tega področja zagotovila tak položaj delovnih skupnosti, kot ga določa že pripravljeno gradivo sekretariata za pravosodje in občno upravo.

NAGRAJEVANJE

Nagrajevanje po delu tudi v upravi še ni uresničeno. Razpravljavci so ugotavljali, da niti strokovne službe niti delovne skupnosti niso izpričale dovolj pobud za iskanje takih meril, ki bi stimulirala posameznika kot tudi delovne skupnosti k boljšemu in uspešnejšemu delu. Ugotavljali so, da mnogi, tudi odgovorni delavci, še zmeraj menijo, da dela na področju uprave in pravosodja ni možno meriti, da ni meril, ki bi zagotavljala sredstva za delo skladno z vloženim delom, da so kriteriji, določeni v samoupravnih sporazumih in družbenih dogovorih, že družbeno priznanje za opravljeno delo in podobno. Prav ta problematika bo zato terjala v prihodnje veliko angažiranost družbenopolitičnih organizacij.

M. ŽIVKOVIČ

AKTIV KOMUNISTOV V RO SINDIKATA DELAVCEV LESNE INDUSTRIJE IN GOZDARSTVA

PREVEČ OBOTAVLJANJA

Glavna skrb RO sindikata delavcev lesne industrije in gozdarstva Slovenije v njegovem minulemu letu je veljala ustavnemu organiziranju združenega dela v obeh panogah. Že od vsega začetka je RO terjal ustanovitev temeljnih organizacij združenega dela povsod tam, kjer so za to obstajali pogoji. Pri uresničevanju te naloge pa se je sindikat srečeval s številnimi odpori, predvsem v gozdarstvu. Ti odpori so se skrivali za trditvijo, da predstavljajo TOZD v gozdarstvu nevarnost za celovito gospodarjenje z gozdovi v okviru gozdnogospodarskih območij. Zato še do danes ni končan proces konstituiranja TOZD v gozdarstvu in zlasti v zadnjem

času se uveljavljajo težnje po združevanju že ustanovljenih TOZD v družbenem sektorju, ki pa nima nič skupnega z ustavnimi določili.

To je bila osnovna ugotovitev sestanka komunistov, ki delajo v RO sindikata delavcev lesne industrije in gozdarstva Slovenije, ki se ga je udeležil tudi predsednik komisije za družbenoekonomske odnose pri CK ZKS Tone Krašovec. Ugotovili pa so tudi, da se v zadnjem času v lesni industriji porajajo ideje o ustanavljanju regionalnih SOZD, v katere naj bi bila vključena tako lesna industrija kot gozdarstvo. Ideja je sicer dobra, vendar jo bo treba še obdelati. Toliko bolj, ker vemo za pomanjkljivo usklajevanje raz-

SESTANEK KOMUNISTOV RO SINDIKATA DELAVCEV RUDARSTVA IN ENERGETIKE

Energetski problemi so problemi združenega dela

Delovanje komunistov v sindikatih naj okrepi njihovo politično moč v prizadevanjih za vsebinsko uveljavljanje samoupravnih odnosov — Potrebno je sodelovanje vseh družbenopolitičnih organizacij pri razreševanju problemov združenega dela

Razpravo na sestanku komunistov republiškega odbora sindikata delavcev rudarstva in energetike Slovenije bi lahko strnili v naslednjo ugotovitev: komunisti bodo zastavili vse svoje sile, da bo ta sindikat deloval s „polno paro“ ne le v posameznih sindikalnih odborih in forumih, pač pa da bo zlasti tako imenovana sindikalna baza pripisovala k razreševanju najpomembnejših vprašanj gospodarskega in družbenopolitičnega življenja, kjer sindikat mora dati svoj prispevek. Dosedanje delo sindikata, zlasti njegovih forumov, so komunisti v RO ocenili kot obsežno in dobro opravljeno. Vendarle pa marsikje rezultat ni bil enak vloženemu trudu. Zlasti pri uveljavljanju samoupravnih odnosov še niso prišli dje od začetnih rezul-

gotavljanja sredstev za ti dve dejavnosti. Neurejene so tudi delovne in življenjske razmere vsaj v manjših, tako imenovanih neperspektivnih rudnikih. Vse to in še marsikaj drugega vpliva tudi na stalno upadanje delovne discipline, čeprav na drugi strani rudarji izkazujejo veliko družbeno zavest. Med rudarji je tudi veliko delovnih invalidov, ki nimajo ustreznih delovnih mest, kar zmanjšuje delovne učinke v jamah in tudi dohodek rudnikov.

Vse probleme sindikata v vsej svoji organizacijski pahljači obravnavajo in iščejo rešitve zanje, vendar se je izkazalo, da se prevečkrat formalno lotevajo razreševanja vprašanj, da probleme rešujejo posamično, ne pa celovito, da se prevečkrat lotevajo posledic, ne odkrivajo pa vzrokov za težave.

Sindikati so bili tudi premalo povezani z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami; te organizacije so se lotevale problemov vsaka zase, čeprav so le-ti skupni. Energetika vprašanja niso samo zadeva delovnih organizacij v tej dejavnosti; vse gospodarstvo in vsi porabniki energije so zainteresirani za ustrezne rešitve. Prav tako ni možno ločeno obravnavati razvoja energetike. Ustvariti je treba enovito energetsko politiko, ki bo dajala osnovo za planirane razvojne energetske.

Na vseh teh področjih bodo morali komunisti v sindikatih, bolj kot so doslej, poprijeti za delo, ne zato, da bi „vodili“ sindikat, pač pa da bi po svojih močeh pripomogli k večji politični moči sindikatov v njihovem boju za poglobljanje samoupravnih odnosov.

B. RUGELJ

Uvajanje ustavne vsebine v samoupravne odnose je torej najpomembnejša naloga, za uresničevanje katere so v sindikatih še bolj kot drugi člani odgovorni komunisti. Samoupravna organiziranost je zvečine bolj formalna kot vsebinska; razlike v stopnji organiziranosti so velike tako glede števila temeljnih organizacij v OZD kot tudi njihovih razsežnosti. Problem z velikimi posledicami za celotno energetiko predstavljajo tudi neurejeni dohodkovni odnosi; ti vplivajo tako na urejanje samoupravne organiziranosti kot tudi na nadaljnji razvoj energetske.

Seveda so v razpravi komunisti v RO sindikata delavcev v rudarstvu in energetiki opozorili še na druge probleme in naloge, katerih razreševanje zahteva stalno angažiranost sindikata bodisi v delovnih organizacijah, bodisi v drugih družbenopolitičnih organizacijah. Gre za sistem nagrajevanja — v teh dveh dejavnostih je samo tretjina zaposlenih nagrajevana po učinku svojega dela, vsi drugi pa po času, prebitem na delu. Ustreznega sistema nagrajevanja žal ne dovoljuje uveljaviti samoupravni sporazum o razporejanju dohodka in delitvi OD, ki temelji namesto na dohodkovnem na strokovnem načelu za-

vojnih načrtov gozdnih in lesnih kompleksov in za še ne dovolj uveljavljene samoupravne interesne skupnosti za gozdarstvo.

Zaradi tega so najodgovornejši dejavniki v republiki — SZDL, gospodarska zbornica, zadrzna zveza, sekretariat za gozdarstvo, kmetijstvo in prehrano, SIS za gozdarstvo in RO sindikata delavcev gozdarstva in lesne industrije — že izoblikovali akcijski program, v katerem so opredelili naloge za čim hitrejšo razreševanje problemov ekonomske in samoupravne organiziranosti v nadaljnjem razvoju gozdarstva in lesne industrije na Slovenskem.

I. VIRNIK

KOMUNISTI V RO SINDIKATA DELAVCEV
TEKSTILNE IN USNJARSKO PREDLOVALNE
INDUSTRIJE O SVOJEM SINDIKALNEM DELU

Uspeti z delom, ne z zahtevami

Gospodarske in samoupravne probleme so sindikati reševali preveč forumsko in posamič. Poslej več pozornosti osveščanju sindikalne baze in delavcev, da bodo znali svoje probleme ocenjevati s stališča širših družbenih interesov

Obravnavali in razreševali smo veliko vprašanj in problemov v tekstilni in usnjarsko predelovalni industriji; dokaj globoko smo prodrli v urejanje samoupravne organiziranosti podjetja in uspešno sodelovali pri povezovanju posameznih TOZD v višje oblike združenega dela. Prav tako smo dokaj uspešno delovali tudi na drugih področjih. Vendarle ne smemo biti zadovoljni z doseženim: vse premalo smo namreč napravili za to, da bi delavci v tekstilni in usnjarsko predelovalni industriji bili dovolj obveščeni za pravilno odločanje, da bi pravilno razumeli pomen celovitega obravnavanja gospodarskih in družbenih vprašanj. Tudi zato ker celo komunisti marsikje tega niso dovolj globoko dojemali, smo probleme skušali razreševati posamič pa tudi preveč forumsko. Tako so menili komunisti v RO sindikata delavcev tekstilne in usnjarsko predelovalne industrije, ko so se sešli, da bi ocenili svoje delo in svoj delež v krepitvi sindikata.

Prav gotovo premalo delavni komunisti v vrstah sindikalnih funkcionarjev niso bili edini krivci za premajhno aktivnost sindikata na nekaterih področjih delovanja in tudi ne za samoupravne in gospodarske probleme tekstilne in usnjarsko predelovalne industrije. Bržčas pa bi vendarle lahko trdili, da bi ustrezna aktivnost sindikatov in komunistov pospešila razreševanje posameznih vprašanj in razreševanje pravilno usmerjala. Tako ne bi prihajalo do tega, da marsikje skušajo težavne razmere spreminjati z zahtevami, ne pa z delom, kot je slikovito dejal eden od udeležencev pogovora!

Če smo prav razumeli razpravo o osnovni usmeritvi delovanja sindikatov, in še posebej komunistov v njem, potem povzemamo, da so bili sindikalni organi vse premalo „obrnjeni“ k svojemu članstvu, vse premalo so delavce spodbujali k obravnavanju perečih vprašanj. Vsekakor bi ob tem lahko trdili, da organ katerekoli organizacije, torej tudi sindikata, lahko sicer dela veliko, vendarle njegovo delo ni dovolj uspešno,

če ni uspel aktivirati članstva svoje organizacije. Brez sodelovanja delavcev nikakor ni moč razreševati problemov in opravljanje zastavljenih nalog. Prav tako so se komunisti na omenjenem sestanku vprašali, ali je republiški odbor dovolj poglobljeno obravnaval vprašanja, ali se je položaj delavca v novi stamoupravni organiziranosti združenega dela vsebinsko dovolj spremenil. In ugotovili so, da bi lahko na tem področju storili več, kot so.

Eno od osrednjih vprašanj tekstilne pa tudi usnjarsko predelovalne industrije je težak gospodarski položaj in mesto, ki ga opredeljujejo republiški in jugoslovanski srednjeročni in dolgoročni razvojni načrti. Tekstilna industrija je zahtevala boljše pogoje gospodarjenja; njeni razvojni načrti so ambiciozni in investicijsko tudi zahtevni. A bržčas delavci v tej dejavnosti ne bi postavljali svojih zahtev tako odločno in racionalno, če bi jim družbenopolitični dejavniki v njihovih TOZD znali prikazati lastne probleme skozi prizmo celovitih družbenoekonomskih razmer in možnosti.

Razprava je nanizala tudi nekaj „tem za razmišljanje“. Tako naj bi sindikati v prihodnje več pozornosti namenili bodočemu zakonu o združenem delu. Spoznati bi ga morali vsi sindikalni delavci, prav tako pa bi se morali dogovoriti, v katera vprašanja in katere TOZD bo treba usmeriti svojo dejavnost glede na določila zakona. Povezovanje proizvodnje in trgovine je področje, kjer bi morali dejavnost sindikata bolj zaznati; prav tako pa bi morali ponovno preveriti samoupravno organiziranost tam, kjer je šibka. Komunisti v republiškem odboru sindikata delavcev tekstilne in usnjarske predelovalne industrije so se tudi dogovorili, da bodo še večkrat ocenili svoje delo v sindikatu, hkrati pa bodo tesneje sodelovali z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami in skupaj z njimi razreševali posamezne pereče probleme.

B. RUGELJ

AKTIV KOMUNISTOV RO SINDIKATA DELAVCEV VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA

Spodbujati povezovanje dela

Komunistom v RO sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja je ostala še naloga, da ocenijo, kako se uresničujejo idejni cilji vzgoje in izobraževanja, opredeljeni z dokumenti kongresov zveze komunistov

— Dve leti po kongresih zveze komunistov moramo komunisti opraviti bilanco svojega dela, ugotoviti, do kod smo prišli v uresničevanju sklepov in koliko smo prispevali k politični vlogi sindikata, njegovi kritičnosti, revolucionarnosti. Toda, kolikor bolj se odmikamo od kongresov, toliko bolj nam pohaja sapa, prezgodaj odstopamo od naših političnih obvez, ne govorimo več s tako ostrino. Ugotoviti moramo, kje smo zopet bolj liberalni, kje prepuščamo razvoj stihiji, čakamo, da bo kdo kaj storil namesto nas.

Tako je v svoji razpravi obrazložil Emil Rojc, zakaj je izvršni komite predsedstva CK ZKS dal pobudo, da se sestanejo komunisti, člani posameznih republiških odborov sindikatov. Razpravo aktiva komunistov RO sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja je vodil njegov predsednik Geza Čahuk, v razpravi pa so sodelovali tudi Tilka Blaha z republiškega sindikalnega sveta, tovariš Djukanović z gospodarske zbornice in tovariš Vinkler z izvršnega sveta Skupščine SRS.

Razprava je bila, tako kot na letni konferenci, osredotočena na materialne in kadrovske probleme, ustavljala pa se je tudi ob nekaterih drugih vprašanjih, kot denimo ob integracijskih procesih v vzgoji in izobraževanju, ustanavljanju posebnih izobraževalnih skupnosti, nekoliko več razpravljavcev pa se je dalj časa pomudilo pri vprašanjih reforme usmerjenega izobraževanja. Mnogo manj razmišljanj in ocen pa je veljalo učinkovitosti lastnega sindikalnega organiziranja, če izvememo predsednikovo oceno, da je ta sindikat v mnogih občinah in včasih tudi v republikah le bolj osamljen klub razpravljavcev, saj niso vspostavljene nujne povezave z drugimi sindikati, ki pa bi bile nujne zavoljo menjave dela oziroma zaradi skupnih interesov združenega dela.

Takšne povezave, tudi znotraj sindikata, se pokažejo nujne, ko začno prosvetni delavci ocenjevati sedanjo raven dohodkovnih odnosov. Res imamo delegatsko, dvodomno zasnovane interesne skupnosti, toda delegatski odnosi, s katerimi naj bi urejali probleme menjave dela,

niso zaživi. Najprej ne zato, ker nismo dovolj usposobili niti delegatov uporabnikov niti delegatov izvajalcev; drugič pa zato, ker sredstva za vzgojo in izobraževanje dejansko še vedno odmerjamo in dajemo po proračunskih metodah. Letošnji družbeni dogovor, ki limitira porabo, bo pač treba sprejeti. Toda zaskrbljujoče je, da slovenska družba na eni strani v vsakoletnih resolucijah daje prednost vzgoji in izobraževanju, na drugi strani pa je delež za vzgojo in izobraževanje v narodnem dohodku padel od 4,1 na 3,6%. Razmerje med sredstvi za OD in materialne stroške se je znižalo z 80:20 na 90:10. Tako kaže, da samoupravnih sporazumov o delitvi dohodka in OD spet ne bo možno uresničiti. Dejstvo je, da takšne materialne razmere že leta odvrčajo kolektive od drugih pomembnih vsebinskih nalog. Slišati je bilo zato mnenje, da se bodo morali komunisti in sindikati v združenem delu lotiti priprave kriterijev za ovrednotenje vzgojnih in izobraževalnih programov.

V REFORMI MORAJO SODELOVATI VSI SUBJEKTI IZOBRAŽEVALNEGA PROCESA

Novih poudarkov pri ocenjevanju kadrovskega razmerja ni veliko. Pa vendar, za komuniste ni dileme, ali vztrajati pri dobro opravljenem delu ali ne. Prav zato se bodo morali prosvetni delavci močno angažirati tudi sami, da bo v kadrovske šole usmerjena res sposobna mladina. Letos smo nemara lahko zelo zadovoljni le s kvantitativ-

nim prilivom na te šole, nikakor pa ne s kvaliteto izbora.

Sindikati so že leta 1972 dali pobudo za ustanavljanje posebnih izobraževalnih skupnosti, toda šele lani je prišlo do ustanovitve prvih štirih skupnosti. Če so nekateri v razpravi poudarili, da vidijo v posebnih izobraževalnih skupnostih predvsem pot za urejanje številnih materialnih problemov izobraževanja, je bila upravičena dopolnitev vseh tistih, ki so te skupnosti opredeljevali kot pravo mesto za dogovor o menjava dela in sredstev. To bodo skupnosti, v katerih bodo morali prosvetni delavci skupaj z delavci posameznih panog odgovorno razreševati problematiko uvajanja nove tehnologije, višje produktivnosti in seveda vzgoje kadra za doseg takih ciljev. Prav tako je bilo poudarjeno, da bo potrebno k reformi usmerjenega izobraževanja pritegniti vse ustvarjalne delavce iz vzgoje in izobraževanja (iz prakse) pa tudi zainteresirano gospodarstvo. Reformo morajo pripravljati vsi — načrtovalci, izvajalci in uporabniki kadra. Nemara je bilo sploh preveč kritike naslovljene na druge naslove, ne da bi hkrati iskali aktivni delež učitelja, učiteljskih kolektivov, njihovih sindikalnih organizacij.

POTREBNA JE VEČJA IDEJNA IN AKCIJSKA ENOTNOST V SINDIKATIH

V razpravo je ob koncu posegel tudi Emil Rojc, član IK predsedstva CK ZKS. Dejal je, da so v ospredju sicer materialna in kadrovska vprašanja, kot komunisti pa bi morali oceniti delo z vsebinskega in idejnega stališča. Denarja res ni dovolj, a šola dela naprej. Nas pa mora zanimati, kakšna je ta šola, kako vzgajajo učitelji. Kako se lotevamo politične akcije, da bi odstranili protislovja. Eno takih protislovij je prav gotovo to, da govorimo o velikem pomenu izobraževanja, ravnamo pa dru-

gače. Kaj je s tem, da pada v narodnem dohodku delež za vzgojo in izobraževanje? Ali sindikati lahko odobravajo to, kar sicer ne dela na svetu nobena razvita družba več. Do tega vprašanja se bomo morali jasno in odločno opredeliti; zdaj pa se na eni strani pritožujemo nad delitvijo, na drugi strani pa kot delegati pristajamo na resolucijo. Če je bila resolucija sprejeta mimo volje delavcev in ni upoštevala potreb baze, je to eno temeljnih vprašanj, o katerem se bomo morali komunisti pogovoriti.

Ob vsem tem pa vendarle ne smemo zanemariti vprašanja, kakšno je politično vzdušje med prosvetnimi delavci. V nekaterih srednjih šolah so osebni dohodki kar urejeni, pa vendar ni pravega odziva na osnovne vsebinske naloge, ki jih je opredelil kongres. Učitelji sami so pogosto zagovarjali uravnolovko, odrekajo ravnatelju sposobnost, da ugotavlja razlike v delu, trdijo, da učiteljevo delo ni mogoče meriti, ali zanikajo upravičenost boljšega nagrajevanja težjega dela. Nekateri tudi dvomijo v delegatska razmerja. Škodi nam miselnost, da bo reformo usmerjenega izobraževanja speljal nekdo od zgoraj, ne pa vsi subjekti izobraževalnega procesa.

Akcija komunistov v bitki za izboljšanje sedanjega neustreznega družbenoekonomskega položaja te dejavnosti bo morala slediti sleherni pobudi za neposredno povezovanje združenega dela. Seveda to terja večjo idejno in akcijsko enotnost v sindikatih glede vseh teh vprašanj, terja še več sodelovanja med vsemi republiški odbori sindikatov. V prizadevanjih za kvaliteto učnozgojnega procesa je že marsikaj doseženega, toda v naslednjem letu bodo komunisti tega sindikata morali oceniti, kako uresničujemo idejne cilje marksistično in samoupravno usmerjene šole.

SONJA GAŠPERŠIČ

AKTIV KOMUNISTOV V RO SINDIKATA DELAVCEV V KMETIJSTVU, ŽIVILSKI IN TOBAČNI INDUSTRIJI

NAMESTO TARNANJA — VEČ AKCIJE

O vlogi sindikata ne kaže več razpravljati, saj je nedvoumno zapisana v ustavi, treba jo je le začeti uveljavljati

Med sicer mnogimi uspešno opravljenimi nalogami lani so komunisti v republiškem odboru sindikata delavcev v kmetijstvu, živilski in tobačni industriji opozorili tudi na številne pomanjkljivosti, ki so spremljale delovanje tega odbora. Osnovnih in občinskih organizacij. K njim sodi, kot ocenjujejo komunisti v republiškem odboru, tudi resnica, da se osnovne sindikalne organizacije prepočasno uveljavljajo kot družbenopolitični subjekt v temeljnih organizacijah združenega dela ter da se še vedno niso otresle drobnjakaštva in celo prevzemanja nalog, ki sodijo v pristojnost samoupravnih organov ali strokovnih služb. To pa je le ena od skrajnosti. Druga, nič manj škodljiva, pa je, da dovoljujemo — morda tudi zato, „da sindikalni aktivisti niso preveč obremenjeni“ — da nekateri preskakujejo osnovno organizacijo sindikatov v samoupravnem življenju ter zato le ta ne rešuje mnogih življenjskih vprašanj delavcev v združenem delu. Pa vendar bi morala biti že vsako mur jasna vloga osnovne organizacije, saj je nedvoumno zapisana v ustavi in v drugih dokumenih.

Komunisti v republiškem odboru so sicer ponovno poudarili, da je predvsem od učinkovitega delovanja osnovnih organizacij odvisno delovanje občinskih ter republiškega odbora tega sindikata.

Vendar so dodali, da je takojšna dolžnost delegatov v republiškem odboru, da svoja stališča za seje prej verificirajo v „svojih“ osnovnih in občinskih organizacijah. Le tako se bo lahko republiški odbor v sodelovanju z drugimi tvorno vključil v napore za spreminjanje gospodarskih razmer, za pridobivanje in delitev dohodka ter za oblikovanje vseh družbenih nalog, ki so pred agroživilci. Sodelovanje odbora z drugimi organizacijami je bilo doslej preslabotno. Prav zaradi takšne nepovezanosti se je odbor marsikdaj znašel na „stranskem tiru“.

Vzrok za take „kratke stike“ je v preslabotnem vplivu odbora, nepovezanosti družbenih prizadevanj in tudi v dosedanji neustrezni sestavi republiškega odbora saj se je le-ta šele pred kratkim formalna delegatski osnovi. Sedanja struktura delegatov v odboru pa je primerna, o čemer pričajo tudi podatki, da je od 65 članov odbora sedaj kar 57 novih in kar 75 odstotkov od teh pa je iz neposredne proizvodnje.

Komunisti v republiškem odboru sindikata delavcev v kmetijstvu, živilski in tobačni industriji so zelo jasno poudarili, da je od dobre organiziranosti sindikatov odvisen v pretežni meri tudi uspeh stabilizacijskih prizadevanj v slovenskem agroživilstvu. Z rezultati

niso zadovoljni, o čemer pričajo tudi podatki, da je izkoriščenih le 50 do 70 odstotkov proizvodnih zmogljivosti v slovenskem kmetijstvu. Stabilizacijske naloge, ki so si jih zadali v osnovnih organizacijah, prav tako pa tudi v občini ter republiškem odboru, še v pretežni meri kljub prizadevanjem niso uresničene. Marsikje so se jih lotili napak in zožili prizadevanje le na večjo produktivnost, ne pa tudi v povezovanje, ustvarjanje poslovnih skupnosti ter uveljavljanje dohodkovnih odnosov v reprodukcijskih celotah. Prav zato, kot so ugotovili na sestanku, se srečujemo z zelo nizko akumulativnostjo kmetijske proizvodnje ali pa njenih delov.

Poleg utrjevanja politične organiziranosti sindikata v vseh delovnih okoljih bo potrebno, kot so se dogovorili na sestanku, takoj ponovno analizirati dosežene stabilizacijske rezultate. Najboljša priložnost za to se ponuja pri obravnavanju letnih poročil o gospodarstvu. To pa ne sme biti več le potrjevanje podatkov, temveč predvsem temeljita analiza gospodarjenja vsake temeljne organizacije združenega dela, njene povezanosti z drugimi in zelo natančno ugotavljanje možnosti za izboljšanje rezultatov poslovanja.

M. HORVAT

AKTIV KOMUNISTOV RO SINDIKATA GRADBENIH DELAVCEV SLOVENIJE

KDO OVIRA SAMOUPRAVLJANJE?

Komunisti v RO sindikata gradbenih delavcev Slovenije so obravnavali pereče probleme slovenskega gradbeništva in ovrednotili dosežanje uspeha

Čeprav trenutno še ni končnih bilančnih podatkov, je že zdaj jasno, da so gospodarski rezultati slovenskega gradbeništva v minulemu letu dokaj ugodni. V vsakem primeru se je obseg proizvodnje — glede na gradnjo infrastrukturnih in energetskih objektov (Bernardin, avtocesta Hoče-Levec, NE Krško, TE Šoštanj, HE Srednja Drava, cementarna Anhovo itd.) ter še posebej glede na uspešno zaključeno akcijo 26.000 stanovanj — močno povečal. Ob sprejetih stabilizacijskih ukrepih vske temeljne organizacije v gradbeništvo je tako povečan obseg proizvodnje vplival tudi na poslovne in finančne rezultate gradbeništva kot celote. To se odraža na doseženem celotnem dohodku, ki se je v operativni v primerjavi z letom 1974 povečal za blizu 59 odstotkov, v projektni za 60, v montaži za 47 %, v gradbeni obrti za 54 % in v industriji gradbenega materiala za 46 %. Povečanje je podobno tistemu v letu 1974, vendar je zdaj mnogo kvalitetnejše, saj je bil vpliv sprememb cen gradbenih storitev veliko manjši kot tedaj. Podrazitve so lani znašale blizu 16 %, medtem ko

so znašale še leto poprej kar 31 %.

Med drugimi problemi, ki jih je obravnaval aktiv komunistov, naj v prvi vrsti omenimo integracijske procese v slovenskem gradbeništvo. V gradbeništvo je 63 organizacij združenega dela gradbene operative, 48 projektivnih organizacij, 20 montažnih podjetij, 14 obrtnih podjetij ter 41 organizacij s področja industrije gradbenega materiala skupaj 330 temeljnimi organizacijami združenega dela in z dokaj pestro strukturo zaposlenih ter z zelo različno dejavnostjo. Prav ta podatek zgovorno kaže potrebo po združevanju slovenskega gradbeništva. „Vse preveč smo še razdrobljeni in pod vplivom ozko podjetniških gledanj,“ so poudarjali posamezni razpravljavci.

Čeprav so že postavljeni temelji samoupravnega povezovanja v velikih grupacijah, kot so GIPOSS, IMOS, GAST, GIP KOROŠKI ZIDARJI in v projektni CONZORCIUM, ki združuje 85 odstotkov slovenskega gradbeništva, pa z odnosi znotraj teh grupacij ne moremo biti zadovoljni. Ti odnosi so še vse preveč formalno-poslovni.

„Zato je treba tem povezavam dati samoupravno vsebino, v kateri so dohodkovni odnosi glavni element skupnega dela in uspehov,“ je dejal Lojze Cepuš, predsednik republiškega odbora. „Prav v teh procesih morajo še bolj izstopati delavci, saj je upravljanje in odločanje njihova ustavna pravica in dolžnost. Sindikati pa smo odgovorni za to, da aktiviramo delavce za samoupravno akcijo. Tisti, ki se temu upirajo, stojijo na majavih tleh.“

Bitka za neposredno odločanje delavcev v združenem delu in za dosledno uresničevanje ustavnih določil se je že pričela in v njej nihče ne bo smel stati ob strani, je poudaril aktiv komunistov.

„Sindikati ne moremo prevzeti polne odgovornosti za integracijska gibanja, če strokovne službe in vodilni delavci niso pripravljeno sodelovati, oziroma spreminiti svojih dosedanjih pogledov na integracijske procese,“ je poudaril Lojze Cepuš. Proces samoupravnega povezovanja se pogosto ustavi pri vprašanju, kakšna bo vloga in organizacija vodstev. Vse to pa seveda ohranja stare odnose in protislovja, ki rezultate dela samo odtujujejo delavcem. Tudi temeljne organizacije združenega dela so se preveč zaprele v svoj krog, v lastno individualnost, v lastno samozadovoljstvo in zato tudi mnogokrat niso pripravljene združevati dohodka za neko skupno nalogo, za skupni projekt, čeprav dobro vedo, da je treba interese ene TOZD v dohodkovnem sistemu povezati z interesi druge TOZD in organizacije združenega dela kot celote.

Napotkov in sklepov o povezovanju gradbeništva doma in tudi v tujini je bilo v sindikatih že dovolj. Treba je le preiti od besed k dejanjem, zato so tudi na zadnji plenarni seji republiškega odbora sklenili, da bodo od vseh prizadetih zahtevali, naj takoj nadaljujejo z delom pri povezovanju na dohodkovnih osnovah. Kot uvod v to široko akcijo združevanja dela in sredstev bodo v februarju posvetovalna najodgovornejših poslovnih, samoupravnih in sindikalnih organov TOZD, posameznih grupacij. Če pa se stvari v gradbeništvo tudi tokrat ne bodo premaknile, bodo morali sindikati javno povedati in pokazati na tiste, ki jim nadaljnji razvoj samoupravljanja ni po volji.

„Krivce za neuspele integracijske procese in nedoslednega izvajanja naše ustave namreč lahko iščemo le v lastnih organizacijah združenega dela,“ je bilo odločno rečeno na aktivu komunistov v republiškem odboru sindikata gradbenih delavcev.

I. T.

(MŽ)

SESTALI SO SE KOMUNISTI V RO SINDIKATA STANOVANJSKEGA IN KOMUNALNEGA GOSPODARSTVA

Majhnost kot sovražnik novim perspektivam

Komunalno gospodarstvo je treba predvsem iztrgati iz oblasti posameznikov in ga organizirati tako, da bo v resnični službi delovnega človeka

Komunisti sindikata delavcev stanovanjske in komunalne dejavnosti so se v sredo pogovorili o svojih najpomembnejših družbenopolitičnih nalogah. Za uvod so se poskušali „najti“ v pregledu nalog, ki so jih opravili lani — gre seveda v prvi vrsti za dejavnost republiškega odbora — in v načrtih za leto. Ob tem so ugotovili, da je bilo „delovanje in aktivnost komunistov našega republiškega odbora v preteklosti naravnano tudi na urejanje razmer na področju samoupravnega sporazumevanja o merilih za razporejanje dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke. Vzporedno s tem smo ugotavljali in ocenjevali uspešnost gospodarjenja v komunalnem gospodarstvu, pri čemer smo preverjali uresničevanje določil resolucije o družbenoekonomskem razvoju SR Slovenije v letu 1975 in družbenega dogovora o razporejanju dohodka

za isto leto. Ob tem ugotavljamo, da so se z zakonom o samoupravni stanovanjski skupnosti nekdanja stanovanjska podjetja vključila v panogo gradbeništva, obrti ali organizirala kot strokovne službe samoupravnih stanovanjskih skupnosti, kjer se tudi samoupravno sporazumevajo in sindikalno povezujejo.“

Čeprav bi lahko ocenili, da so razpravljavci skušali vsebinsko prispevati k razpravi, je bilo vseeno čutiti določeno zadrego, morda nenavajenost na obliko dela, ki je bila ta čas v ospredju. Slo je namreč za to, da so se uvodne razprave „po sili razmer“ začele izgubljati v posploševanju, ki je sicer značilno za referente, čeprav ne gre zankati, da so si navzoči prizadevali spregovoriti o pomembnih vprašanjih, ki tarejo stanovanjsko in komunalno gospodarstvo.

Prijetno osvežitev v razpravo — čeprav se je „opravičeval“, da mora biti zaradi časovne stiske „direkten“ — je vnesel eden od gostov — Boris Mikoš (predstavnik izvršnega sveta), ki je zastavil polemično vprašanje, zakaj je v komunalnem gospodarstvu tako malo komunistov. „Ali so komunisti odšli drugam, ker smo jih pač nujno potrebovali, ali pa je komunalno okolje tako, da ne vpliva ugodno na rojevanje novih in mladih komunističnih delavcev?“

Vprašanje bi sicer zahtevalo temeljitejšo analizo, vendar je že tako, torej improvizirano zastavljeno, prineslo osvežitev v razpravo.

Delni odgovori so morda prišli na dan v kasnejši razpravi, čeprav niso imeli ambicij, da bi bili odgovori. Tako je bilo na primer slišati (član IK CK ZKS Igor Uršič), da komunalna dejavnost ne sme biti več „paša-

luk“ vodstvenih delavcev v občinskih merilih, ki mislijo, da se vse začne in konča s tem, če pred iztekom svojega mandata urede gradnjo ceste ali vodovoda ali električne napeljave, da bi ostali v „pozitivnem spominu“.

Po tej logiki bi vsekakor kazalo poudariti, da se mora komunalna dejavnost (stanovanjske ta čas posebej ne vlečemo na plan, ker je kljub vsemu v malce boljšem položaju in se je tudi že prebila do sodobnejših oblik poslovanja) čimprej povezati v širše in močnejše skupnosti, ki bodo v resnici sposobne opravljati svoje naloge v interesu vseh občanov. Kako je zdaj s tem, lahko vidimo že po tem, ker lahko govorimo v Sloveniji o izredni razdrobljenosti, zavoljo česar skorajda ne moremo pričakovati širše zasnovanih akcij, poleg tega pa zaman pričakujemo izredno nujne usta-

novitve samoupravnih interesnih skupnosti na komunalnem področju. Kakor smo slišali, so doslej tako skupnost uspešili ustanoviti samo v Velenju, a še tam ugotavljajo, da so zadeli ob številne ovire, ki jih bo treba z vso odločnostjo odpraviti, če bodo res hoteli tisto, česar si vsi prav gotovo iskreno žele: namreč, da bi voz končno krenil. Slišati je, da je največja ovira za uspešno delo — lahko bi celo rekli „ovira brez konkurence“ — silna razdrobljenost komunalnega gospodarstva. Torej, združevanje pred vsem drugim!

Ob takih izkušnjah se prav smešno slišijo izkušnje iz Nove Gorice, kjer si „prizadevajo“ da bi vodovodno podjetje (zdaj deluje skupaj z novogoriško in ajdovsko občino) razdelili na dva, občinsko razmejena dela. In to kljub nasprotovanju delavcev, ki delajo pri vodovodu.

OPAZIŠ JIH, KO JIH NI

Šestinšestdeset jih je in na skrbi imajo 2,5 milijona kvadratnih metrov — Tudi dež, veter in mraz snažilcev ne prežene s cest — Vsako leto je več odpadkov v koših in manj na tleh, Ljubljančani postajajo disciplinirani — Snažilce počasi zamenjujejo stroji.

Naj bo poletje, zima, dež, veter ali sneg, skupina čistilcev se zbere vsak večer ob deseti uri na Tromostovju. Takrat in od tam se začne njihovo delo. S svojimi vozički in metlami se razležejo po vsem mestu. Odpadke, ki jih zmečemo po tleh ali v koše, odstranijo oni. Bolj ali manj „umazana“ Ljubljana se zjutraj zbudi čista. Delavnih teh ljudi je noč.

Leto ali dve je tega, ko so bile pri Komunalnem podjetju za čiščenje ulic zaposlene večinoma ženske. Danes to delo opravlja le še ena in še ta dela podnevi. Sicer pa so pri čiščenju ulic sedaj zaposleni le fantje in moške iz Bosne oziroma Srbije.

Delo snažilcev ulic je naporno, zato je tudi fluktuacija velika. Redki so, ki pri tem delu ostanejo. Vsako leto jih je manj. Tudi zaradi relativno manjših sredstev, ki jih daje mestna skupščina v ta namen. Za 2,5 milijona kvadratnih metrov so izračunali pri komunalnem podjetju, bi potrebovali 12 milijonov dinarjev. Vprašanje je, koliko od tega bodo dobili. Ze sedaj pa, kot pravi v. d. direktorja TOZD Viktor PIRNAT, opuščajo nekatere ulice, ki seveda tako ostanejo neočiščene. Zatrtil je tudi, da naredijo več, kot dobijo sredstev. „Ljubljančani so zelo kritični do našega dela,“ je povedal vodja delovne enote javne higiene Teodor Krajnc. „Vsak naš meščan se vede skoraj kot sanitarni inšpektor, toda največkrat takrat, ko ocenjuje naše delo.“ Najbrž pa ne takrat, ko sam vrže odpadke mimo koša.

Tisti pa, ki skrbe da je Ljubljana še vedno med najčistejšimi mesti pri nas, neradi mnogo govorijo o sebi. Pa vendar.

Franc VRATANAR, sanitarni tehnik, je delovodja „nočnih“. Tudi sam si je na svojo željo izbral nočno delo. „V Štepanjskem naselju, kjer stanujem, nimamo urejenega otroškega varstva, zato delam ponoči in dopoldne varujem otroka. S fanti se dobro razumemo, težko je le, ko odrejam delo, ki ga je pred leti opravljalo 56 delavcev, sedanjim dvajsetim.“

„Ljubljanske ulice čistim že skoraj sedem let. V Leskovcu imam ženo, sin pa je študent fakultete za tekstilno tehnologijo v Ljubljani. Vsak zase stanujemo. Rad bi, da bi bili skupaj, zato sem tudi zaprosil za stanovanje. Pa še to bi rad povedal: vaši časniki, radio in televizija veliko pišejo in govorijo o nas, naših problemih in težavah. Žalostno pa je, da časnikov iz Srbije sploh ne zanima, kako živijo njihovi „zdomci“, je nekam zagrenjeno povedal Boris STAMENKOVIČ.

Bečir MUZAFEROVIČ iz Bosanske Krupe je bil še pred letom dni zaposlen v Kamniku. „Snažilec pri komunalnem podjetju ne mislim biti dolgo. Obiskujem šolo za šoferje. Težko gre s časom in denarjem, saj me ena ura vožnje velja 140 dinarjev. Ko bom šofer bo bolje.“

Kljub temu, da ima Šerif LUBIJANKIČ iz Bihaća devet otrok — ali pa prav zato, je že zelo zgodaj odšel delat iz domačega kraja. Med drugim je 7 let delal tudi v Avstriji, v gradbeništvu.

„Prišel sem nazaj v Komunalno podjetje, ker sem izračunal, da mi je kljub temu, da sem v Avstriji zaslužil več, je ostalo

1. Tudi snažilcem Ljubljane bi se včasih prileglo kaj „močnega“, še posebej ob mrzlem vetru. Med svojim sedemurnim nočnim delom pa nimajo niti tople malice, kaj šele vročega čaja.

2. Iz zbornega mesta na Tromostovju delovodja Franc Vratonar razporeja čistilce po posameznih ulicah mesta. Ob petih zjutraj pa se spet dobijo na istem mestu.

3. Izložbena okna, pa naj bo v njih še tako vabljivo razstavljeno blago, ne zmotijo čistilcev. Vidijo le smeti in odpadke.

4. Šah, plošče, žoga, časopisi, radio, televizija in morda še kaj, so edino razvedrilo tistih delavcev Komunalnega podjetja Ljubljana, ki so prišli iz drugih republik in stanujejo v samskem domu podjetja. Skoraj 400 jih je.

skoraj toliko kot tu. Življenje je tam veliko dražje.“

Veliko je takih, ki so se vrnili iz tujine in se ponovno zaposlili na prejšnjem delovnem mestu. In še so pripovedovali:

„Težko je s spanjem v domu, ker imamo različne delovne čase in zato ni nikoli miru.“

„Tukaj zaslužim 3.100 dinarjev, doma bi v najboljšem primeru morda 2.000.“

„Sedaj so nam zvišali urno postavko in bomo „nočni“ dobili tudi več kot 4.000 dinarjev mesečno.“

„Rad bi šel večkrat domov, a se težko odločim, ker me vožnja stane skoraj 400 dinarjev.“

„Hrana v naši menzi je zame preveč enolična.“

„Ko sem pred leti prišel v Ljubljano, sem delal tudi dve izmeni. Bil sem preveč lačen denarja. Sedaj se mi to maščuje. Bolehen sem in ne zmorem več niti nekaj nadur.“

In na vprašanje, kakšne imajo načrte, so v večini skomignili z rameni:

„Delali bomo, saj nam drugega ne preostane. Kar dobro nam je tukaj.“

ANDREJ AGNIČ

Delo nočnih snažilcev cestnoprometnih površin Ljubljane ni lahko. Na videz enolično, vendar razgibano in včasih tudi nevarno! Nočno življenje Ljubljane ti delavci doobra poznajo in neredko se jim zgodi kaj neprijetnega. Objestni in vinjeni vozniki jih najpogosteje ogrožajo, saj ni redko, ko si s hitrim skokom v stran rešijo zdravo kožo. Boris Stamenkovič je pripovedoval, kako se je pred nedavnim z begom rešil dveh objestnih voznikov, ki sta brez razloga hotela

HumOReška

»DELEGAT« ZA VSAKDANJO RABO

Tovariš Pepe je bil zelo domiselen človek, ki ni ničesar prepuščal naključju in je bil prepričan, da si lahko življenje uravnava po svoje (čeprav so dejstva največ dokazovala prav nasprotno). Tako je na primer zjutraj — ko je s pogledom skozi okno ugotovil, da se obeta sončen dan — ugotovil, da mu bo danes šlo vse od rok. Bil je nemalo presenečen, ko je šel mimo vhoda sosednje stolpnice in mu je pod kolena priletela zajetna količina odpadkov in prahu.

„Ne bi raje pazili na mimoidoče?“ je skušal kljub vsemu vplivati pomirjujoče.

„Če ti ni kaj prav,“ je dobil hitro vrnjeno od pometalke, „se obrni na svojega delegata v krajevni skupnosti!“

Ko je ugotovil, da se kljub zgodnji jutranji uri še najdejo med ljudmi humoristi, je zavil v bife, da „bi si izboljšal okus“ po nepredvidenem srečanju z onesnaženim ozračjem.

„Nesramnost! Temu črnemu kropu pravite pri vas kava?“ je zasopihal tovariš Pepe v točajko, ko mu ni postregla s pričakovanim užitek.

„Veste kaj,“ ga je zabodeno pogledala in si uprla roke v boke, „če vam ni kaj prav, se obrnite na svojega delegata.“

Potegnil jo je iz gostilne, ne da bi spil kavo. Nekaj dobre volje mu je še ostalo, ker „me je vsaj vikala“, se je potolažil.

Ze malce v dvomih, če mu bo danes res šlo vse od rok, se je zgnetel v avtobus mestnega prometa. Logična posledica:

„Prosim, bi lahko umaknili peto z moje noge?“

„Jaz da hodim po vas? Kaj se pa prerivate! Sicer se pa ne pozna in — obrnite se na svojega delegata, če vam ni kaj prav!“

Res je, da mu je sopotnik stopil na nogo, ker je šofer zvozil s postajališča, kakor bi peljal pujske v klavnico.

„Pazite vendar!“ se je slišalo z več koncev avtobusa.

Šofer je resno pogledal čez ramo: „Ne veste, da ne smete motiti voznika med vožnjo? Če mi imate kaj sporočiti se prek svojega delegata povežite z direkcijsko mestnega prometa. Hvala!“

Skratka, tovariš Pepe je prav na vsakem koraku, ki ga je storil tega programirano srečnega dne, lahko ugotovil, da se prav vsi „neuskajani problemi“ in „kratki stiki“ dajo zelo elegantno reševati (točneje: odlagati) z izredno sodobnim geslom: „Če ti ni kaj prav, se obrni na svojega delegata!“

Tovariš Pepe bi bil seveda zelo podpoprečnega uma, če ne bi kaj kmalu doumel, kam piha veter. Dobro, si je rekel, tudi jaz ne bom šel proti vsem družbenim tokovom. Potem se je v službi udobno namestil na svoj sedež za pisalno mizo, previdno položil noge na mizo in — zadremal. Koliko časa je minilo, ko ga je šef grobo (poudarek na „grobo“) zgrabil za ramena, sicer ni natančno vedel, zelo dobro pa je slišal, da ga je šef nahrulil (poudarek na „nahrulil“): „Vi, Pepe, mislite tako izražati svoj odnos do dela?“

Tovariš Pepe ga je pogledal samo z enim očesom: „Prosim, obrnite se na svojega delegata, če mi imate kaj sporočiti...“

Potem se je pa zbudil...

Tig

fizično obračunati z njim. Delovodja Franc Vratonar je bil pričal v Centromerker in zaradi njegove prisebnosti — zapisal si je namreč številko avtomobila, s katerim je vlomilec pobegnil — so miličniki storilca v nekaj minutah prijeli. S pijanci pa se snažilci pri svojem delu največkrat neprijetno srečujejo — tako rekoč vsako noč.

Foto: A. Agnič

RAZVOJNE ŽELJE NA SLOVENSKI OBALI

VSE REZERVE V BOJ ZA VEČJO RAZVITOST

Osnova hitrejšega družbenega in gospodarskega razvoja so strukturne spremembe gospodarstva, skrajna izkoriščenost obstoječih zmogljivosti in še večja usmerjenost na svetovni trg

Gospodarski in družbeni razvoj slovenske obale zadnja leta tava na mestu: ne dohajata več razvitih slovenskih občin, pač pa je tempo razvoja enak. Našli so tudi vzroke. Ti so, na grobo povedano, slaba struktura gospodarstva in slabi razvojni programi delovnih organizacij, kadrovske težave v gospodarstvu, velike potrebe po sredstvih splošne in skupne porabe.

V zadnjem letu dni je gospodarstvo v obalnih občinah doseglo najslabše rezultate v zadnjih petih letih. V tem času pa je med dejavniki v gospodarstvu in v družbenopolitičnem življenju tudi dozorelo prepričanje,

čega razvoja. Tako bo Splošna plovba Piran potrebovala blizu 1,8 milijarde dinarjev za nakup novih ladij, Tomos bo vložil kakih 240 milijonov v novo proizvodnjo, Iplas 500 milijonov, Cimos približno 200 milijonov

dinarjev, Droga 70 milijonov, Delamariš 80, Luka Koper 200 milijonov dinarjev, Lama Dekani 45 milijonov itd.

Na obali trdijo, da tolikšne potrebe po finančnih sredstvih ne bodo ovirale razvoja: podjetja v splošnem premorejo, oziroma bodo premogla kakih 35 odstotkov potrebnih sredstev, kar naj bi ob najemanju komercialnih in bančnih posojil zadostovalo za pokritje investicij. Problematična so le nekatera pod-

jetja, ki že sicer slabše gospodarijo, pa za nujno potrebno modernizacijo nimajo dovolj lastnih sredstev: Tomos, Mehanotehnika, deloma Delamariš in še kakšno.

Dobršen del omenjenih investicijskih sredstev je namenjen modernizaciji obstoječih proizvodnih zmogljivosti. Modernizacija proizvodnje je eden od temeljev bodočega razvoja obale in predvsem tudi temelj stabilizacije gospodarstva. Tako bodo namreč uspeli povečati obseg proizvodnje s komajda omebe vrednim naraščanjem števila zaposlenih. Tako pa bodo tudi v dobrih meri ukrotili v zadnjih letih preveč naraščajoče potrebe po sredstvih za splošno in skupno porabo. Priseljevanje delavcev je povzročilo velike probleme in zaostanke v družbenem razvoju. Tudi v naslednjem srednjeročnem obdobju bodo morali nastale razlike v razvitosti zmanjševati. Zgraditi bo treba kakih 3500 stanovanj, lepo število otroških vzgojnovarstvenih ustanov, trgovin, kulturnih objektov...

Na obali so zatrdno odločeni vse zastavljene cilje doseči, čeprav bodo morali vložiti veliko truda, da bodo premagali vse prepreke na zastavljeni razvojni poti.

B. RUGELJ

Eden izmed gospodarskih problemov obale je Mehanotehnika. V tej OZD pripravljajo sanacijski program, katerega prva naloga je, poiskati proizvodnjo, ki bo bolj tržno zanimiva. (foto: A. Agnič)

da bo treba v naslednjem razvojnem obdobju marsikatero navado korenito spremeniti. Ne samo v gospodarstvu, tudi splošno in skupno porabo bo treba spraviti v pametne okvire. Predvsem pa so se na obali prepričali, da ne velja čakati na pomoč širše družbene skupnosti. Kar so si zastavili nalogo, jih bodo skušali uresničevati predvsem z lastnimi silami.

IZVOZNI USPEHI »NOVOLESA«

Trikrat presežen uvoz

Kljub težavam, ki so na zunanjih trgih pestile pohištveno industrijo, je Novoles lani izvozil za 2,7 milijona dolarjev izdelkov

Lesni kombinat „Novoles“ iz Straže pri Novem mestu se čedalje bolj uveljavlja tudi na zunanjem tržišču. Izvaža že več let, lani pa se je povzpel v vrh izvoznikov slovenske lesne industrije, saj je izvozil za sedem in pol milijona dolarjev svojih izdelkov ali za 10 odstotkov več kot v letu 1974.

Doseženi uspehi so še toliko pomembnejši, če upoštevamo, da so izdelki naše pohištvene industrije naleteli na tujih tržiščih na številne težave — od omejitve na italijanskem trgu, do recesije na ameriškem, pa tudi na trgih večine zahodnoevropskih dežel. Zato so se v „Novolesu“ bolj usmerili v dežele tretjega sveta, uveljavili pa so se tudi v Sovjetski zvezi in na Poljskem. V takih razmerah je bila seveda odločilna pomena kakovost izdelkov, saj so se lani na ameriškem in evropskem tržišču obdržali prav zavoljo tega. To še posebej velja za to-

varno gugalnikov, ki dela samo za izvoz. Prav ta temeljna organizacija združenega dela namreč ustvari več kot polovico celotnega Novolesovega izvoza.

Omeniti velja, da so lani v Novolesu uspeli velik del reprodukcijskega materiala, ki so ga dotlej uvažali, nadomestiti z domačimi surovinami. Pri tem so sicer imeli nekaj težav, zlasti ker so posamezni domači izdelki dražji kot uvoženi, to pa seveda zmanjšuje dohodek. Kljub temu pa je vrednost izvoza trikrat preseгла vrednost lastnega uvoza.

Podobno izvozno usmeritev bodo v Novolesu obdržali tudi v prihodnjih letih. Še posebej si bodo prizadevali okrepiti prodajo na vzhodnih tržiščih in v deželah tretjega sveta. Da bodo kos tej usmeritvi, se že zdaj dogovarjajo v okviru sestavljene organizacije „združenega dela UNILES in v okviru celotne lesne industrije Slovenije za skupne nastope na novih trgih. Izvažali bodo izdelke iz masivnega lesa, moderno in stilno pohištvo, izdelke iz vezanega lesa, pa tudi izdelke iz Novolesovih novih dejavnosti, kot so proizvodnja iz akrila in program plastificirane iverice. Do leta 1980 predvidevajo, da bodo izvoz povečevali po 10 do 15 odstotkov na leto.

R. Š.

LJUBLJANA

Nov SOZD v kemiji

Kolektivni podjetji Ilirija-Vedrog ter Belinke in Teola so se začeli dogovarjati o možnostih za povezovanje v sestavljeno organizacijo združenega dela. Začetne raziskave o tem, ali imajo ta podjetja dovolj skupnih potez za tesnejše sodelovanje, so dokazale realnost takšnih pričakovanj. Treba bo le uskladiti razvojne programe TOZD, urediti medsebojne dohodkovne odnose... Tako so kolektivni zadolžili strokovne službe, da pripravijo do sredine leta posamične in skupen razvojni program ter analizo ekonomske upravičenosti povezovanja. Takrat naj

bi se tudi začela javna razprava med delavci o upravičenosti tega povezovanja. R. B.

KIDRIČEVO

126 tisoč ton glinice

Kljub težavam v proizvodnji, na primer pomanjkanju električne energije, so v Tovarni glinice in aluminija „Boris Kidrič“ v Kidričevem vendarle zadovoljni z lanskim obsegom proizvodnje. Zlasti uspešni so bili delavci v TOZD tovarna glinice, kjer so celo presegle za lani načrtani proizvodni plan. Namesto 126 tisoč ton glinice so proizvedli več kot 127 tisoč ton — in tako prvič presegle proizvodno mejo

126 tisoč ton glinice — ali za tri odstotke presegle plan. Ker ima ta temeljna organizacija zastarelo tehnologijo, je tolikšna proizvodnja nedvomno uspeh, h kateremu pa so pripomogli tudi dokaj številni novotvorji v tem kolektivu. Več težav so imeli delavci v TOZD proizvodnja aluminija — ena največjih je kopičenje zaloga aluminija. F. R.

MEDVODE

Podvojitev proizvodnje preje

V Tekstilni tovarni Medvode, ki posluje kot TOZD v proizvodnem in trgovskem podjetju Tekstil Ljubljana, so lani dosegli 82 milijonov dinarjev

realizacije, kar je za četrtnino več kot v letu prej. Letošnji gospodarski načrt predvideva realizacijo v višini 103 milijone dinarjev, kar bodo skušali doseči ob enakem številu zaposlenih, vendar pa tudi s posodabljanjem opreme, v kar bodo vložili 30 milijonov. Proizvodnjo preje v novi predilnici bodo podvojili, načrtujejo pa tudi večjo proizvodnjo tehničnih tkanin. Svoje izdelke prodajajo tudi na tujih trgih ter bodo letos zanje predvidoma iztržili več kot 3 milijone dinarjev. F. R.

ZAGORJE OB SAVI

Neizogibna vlaganja

V Zagorju ob Savi dokaj realistično načrtujejo družbeni in gospodarski

TRGOVATI S SVETOM

Odvisnost jugoslovanskega gospodarstva od izvoza je očitna. Prav zato so nespodbudne težnje na področju izvoza iz drugega polletja leta 1974, ki so se nadaljevale v vsem lanskem letu, povzročile toliko zaskrbljenosti in hkrati podrobnejših razprav in analiz o notranjih in zunanjih razlogih pešanja izvoza.

Raziskave, ki so se razširile na celotno zunanjetrgovinsko dejavnost, so pokazale, da znaša delež

je v zadnjih desetih letih znižala na 61,5 %. Pri tem je še zlasti nespodbudno, da je stopnja pokritja uvoza z izvozom precej nižja na konvertibilnem trgu, posebno v trgovanju z razvitimi zahodnimi državami.

Ko je podpredsednik ZIS dr. Emil Ludviger pred nedavnim opozoril, da je treba zaradi navezanosti na uvoz opreme in vrste re-produkcijskih materialov iz zahodnih držav za vsako ceno povečati zdaj nazadujoči izvoz blaga in storitev v te dežele, je nedvomno imel v mislih tudi izredno nizko stopnjo pokritosti uvoza z izvozom v trgovanju z razvitimi zahodnimi državami.

V zvezi s tem velja poudariti, da je jugoslovanski izvoz nominalno lani sicer narasel za 6 %, realno pa je celo padel za 3,6 %, in to izključno zaradi kritičnega nazadovanja izvoza na trge razvitih zahodnih držav. Po podatkih za prvih deset mesecev minulega leta leta je izvoz na trge držav EGS nazadoval za 15,6 %, na trge držav EFTA za 12,9 % in v druge države OECD za 17 %. Če ne bi bilo zadovoljivega porasta izvoza na trge socialističnih držav (za blizu 20 %) in na trge držav v razvoju (za blizu 63 %), bi bil realni izvoz blaga in storitev lani očitno še neugodnejši.

Kakor je po eni strani nujno povečanje izvoza blaga in storitev na trge konvertibilnih valut, a še zlasti na trge razvitih zahodnih držav, s katerimi naša zunanjetrgovinska bilanca izkazuje visoke primanjkljaje, pa je prav recesija, ki je prizadela zahodni svet in s tem tudi jugoslovanski izvoz v države zahodnega sveta, po drugi strani opozorila, kako pomembna je za državo, kakršna je Jugoslavija, ustrežna diverzifikacija zunanjetrgovinske menjave. Ekonomski odnosi s številnejšimi državami, še zlasti z neuvrščeniimi, so nam omogočili dovolj naglo preusmeritev na trgovanje z drugimi državami in območji sveta, ko je zahodni svet začela pretresati teža strukturna kriza.

Prav v ustrezni diverzifikaciji zunanjetrgovine tičijo razvojne možnosti našega gospodarstva, ki je zaradi politike neuvrščeni in z njo povezane nacionalne ekonomske politike Jugoslavije že tradicionalno odvisna od trgovanja z vsem svetom, a še zlasti od sodelovanja z državami v razvoju. Nande Žuček

SPET RAČUNI BREZ KRČMARJA?

Dolga leta smo ugotavljali, da tako ne gre več. Spoznali smo, da nas je premalo in da obenem tudi nismo tako bogati, da bi si lahko privoščili vrhunske športnike v plavanju, smučanju, atletiki, orodni telovadbi, odbojki, košarki, nogometu, rokometu, boksu, dviganju uteži, judu, streljanju, šahu, lokostrelstvu, alpinizmu, podvodnem ribolovu, kegljanju, balinanju, hokeju in še v številnih drugih sportih, ki jih pač poznamo in s katerimi se nekateri Slovenci občasno ali celo redno ukvarjamo. Za razvedrilo, zaradi zdravja ali pa kar tako – denimo zaradi mode.

Res je, vsaka stvar ima dve plati. Lepo in manj lepo, koristno in manj koristno. In to velja tudi za nekaj deset športov, ki jih gojimo v Sloveniji. Nekateri so manj, drugi spet bolj zdravi. Nekateri imajo daljšo, drugi spet krajšo tradicijo. Nekateri športi so bolj pomembni za vsesplošni ljudski odpor, drugi manj. Nekateri so zelo vzgojni, drugi nekoliko manj. Nekateri so seveda bolj, drugi spet manj popularni itd. itd.

Skratka, ni športne panoge, ki bi bila za Slovence v vseh primerih idealna, pa tudi take ne, za katero bi lahko zapisali, da ni vredna počenega groša. In prav v tem grmu tiči zajec: vsi športi so za nas po svoje zanimivi, vendar si vseh ne moremo privoščiti! Ker smo majhni, ker imamo veliko premalo športnih objektov, še manj strokovnjakov, da potrebnih sredstev sploh ne omenjamo!

Res je: dolgo je trajalo, da smo prišli do tega, v bistvu tako zelo preprostega spoznanja. Vendar – bolje pozno kot nikoli! Torej, končno smo se odločili za prioriteten vrstni red športnih panog in – če bo vse šlo tako, kot smo si zamislili – bomo samoupravni sporazum podpisali v najkrajšem času.

Če, pravimo zato, ker se je na „terenu“ malce zataknilo; tik pred podpisom omenjenega samoupravnega sporazuma so namreč mnogi skočili pokonci, češ da so si prioriteten vrstni red športnih panog zamišljali nekoliko drugače. Predstavljali pa so si ga seveda tako, da so videli na vrhu prioritete liste sebe...

Ni se jih malo oglasilo. Seveda vsi z najboljšim namenom. Malce nerodno je le to, da ima sistem prioritete svoje zakonitosti, od katerih je bistvena, razumljivo, ta, da se je treba razporediti, kar pa pomeni, da vsi ne morejo biti na „vrhu“...

In s to preprosto resnico se očitno mnogi ne morejo sprijazniti. Tako, denimo, šahisti trdijo, da zasluži šah prvo prioriteto, „ker je šah miselnost in kulturna dejavnost in zato del duhovne kulture“. Tudi predstavniki gimnastike pravijo, „da je mesto gimnastike v prvi prioriteten skupini“. Njihovi argumenti, ki govore temu v prid, so: „gimnastika vključuje kar 3000 prvin, v Sloveniji imamo 400 telovadnic in ne nazadnje – v temu športu smo osvojili že 80 odličij na najvišji ravni“! In kaj, denimo, pravijo strelci? „Da imamo v Sloveniji 60 občinskih strelskih zvez s 430 strelskimi družinami, ki vključujejo 40.000 strelcev, kar vse je potrebno upoštevati in zagotoviti strelcem ustrezno mesto na prioriteten listi. Itd. itd.“

Zavestno smo se torej odločili za sistem prioritete. Sedaj pa, ko naj bi prešli od besed k dejanjem, smo znova naleteli na ovire. Več kot očitno je, da se mnogi ne moremo kar „čez noč“ posloviti od stare, očitno tako malo uspešne prakse in da še vedno močno precenjujemo možnosti slovenskega športa.

Vreča, s katero razpolagamo, pa je za vse premajhna. Zato sploh prioriteta! In ne zaradi lepšega...

ANDREJ ULAGA

ZAKLJUČEK SINDIKALNIH ŠPORTNIH IGER V KRANJU ZA LETO 1975

MNOŽIČNOST – NUJA!

Čedalje večje zanimanje za tradicionalne igre – Ni več večjega kolektiva, ki bi stal ob strani

V Kranju je bil pred dnevi slovesen zaključek sindikalnih športnih iger za leto 1975. Igre, ki jih je organiziral občinski sindikalni svet s pomočjo prizadevnih sodelavcev komisije za šport in rekreacijo, so bile že devete po vrsti in obenem najbolj množične doslej. Udeležilo se jih je kar 1706 delavcev iz 46 osnovnih organizacij sindikata, torej nekaj več kot leto prej. Najbolj pa je razveseljivo spoznanje, da v kranjski občini ni večje delovne organizacije, ki se ne bi udeležila vsakoletnih sindikalnih tekmovanj. Nedvomno je velika zasluga marljivih članov komisije za šport in rekreacijo pri OBSS z njenim predsednikom Mičem Turelom in drugimi, da so sindikalne igre v Kranju vsako leto bolj množične, zanimive in privlačne.

„Program našega dela je zelo pester, pravzaprav gre za ustajljene delovne oblike, ki jih vsako leto skušamo obogatiti z novimi panogami. To nam tudi uspeva, čeprav člani komisije menimo, da bi lahko sem in tja vrinili in program iger še katero od športnih disciplin, ki bi bile privlačne za širši krog nastopajočih. Sicer pa je za našo aktivnost značilno, da prirejamo tek-

movanja skozi vse leto, da smo aktivni poleti in pozimi,“ nam je povedal Darko Šegula, sekretar komisije za šport in rekreacijo pri občinskem sindikalnem svetu v Kranju.

„Morda k temu še samo podatek o lanskim bilancijam iger?“

„Tekmovanja v okviru letnih sindikalnih iger so bila opravljena v vseh predvidenih panogah, število sodelujočih pa je bistveno večje v primerjavi z letom 1974: pri moških za 27,4 % in pri ženskah za 34 %. Zlasti smo veseli večje udeležbe žensk, čeprav tudi s tem, kar smo dosegli lani, še vedno nismo zadovoljni. Poglejte, medtem ko je na igrah sodelovalo 1540 moških ali skoraj 330 več kot predlanskim, je bilo lani na tekmovanjih samo 40 žensk več kot leto poprej. Zato bomo skušali letos pritegniti k tekmovanjem še več članic delovnih kolektivov v Kranju.“

NAJBOLJ PRILJUBLJENO – KEGLJANJE

Sodeč po udeležbi, je bilo najbolj priljubljena panoga na lanskim sindikalnih športnih igrah kegljanje. Nastopilo je namreč kar 367 tekmovalcev in tekmovalk. Veliko je bilo tudi

zanimanje za tekmovanja v malem nogometu (325 nastopajočih), v šahu (179), plavanju (167), vaterpolu (155), košarki (144), odbojki (120) in v rokometu (100). Presenetljivo slaba udeležba pa je bila na prvenstvih in streljanju (69 sodelujočih), balinanju (32) in v namiznem tenisu (24), torej v športnih panogah, v katerih so še do pred leti Kranjčani veljali za najboljše v Sloveniji. Premalo organizirane aktivnosti je bilo tudi na trim stezi (tokrat celo brez tekmovalcev!), kar privedeljem in animatorjem v delovnih skupnostih ne daje najboljših ocen.

„Lanske sindikalne športne igre v Kranju so kljub doseženim uspehom pokazale,“ kritično ocenjuje naš sobesednik, „da je v naših delovnih organizacijah vedno več zanimanja za aktivno rekreacijo, da pa, kot temu pravimo, rezervo še zdaleč niso izkoriščene. Zato je letos glavna naloga komisije za šport in rekreacijo pri občinskem sindikalnem svetu, da pritegne k sodelovanju tudi druge sindikalne organizacije. Predvsem je naša želja, da bi športna aktivnost postala stalna oblika organizirane rekreacije v podjetjih,

udeležba na igrah pa vrh njihovega dela na področju športa in rekreacije. To bomo dosegli le z boljšo organizacijo, z večjim številom animatorjev in z večjim sodelovanjem športnih komisij v delovnih kolektivih z našo občinsko komisijo.“

Za zgled dobro organizirane športne dejavnosti lahko služijo sindikalne organizacije Save, službe družbenega knjigovodstva pa tudi nekatere manjše, kot denimo Ljubljanska banka, Elektro Kranj in osnovna šola Simona Jenka.

Krivate za premajhno dejavnost ne gre valiti samo na sindikalne organizacije, saj ovira širši razmah športa in rekreacije med zaposlenimi tudi pomanjkanje primernih prostorov za vadbo, telovadnic in igrišč. Zato bo komisija za šport in rekreacijo pri občinskem sindikalnem svetu skušala letos skleniti posebne dogovore za uporabo telovadnic in igrišč tudi po šolah v okolici Kranja.

ISKRA, SAVA, PROSVETNI DELAVCI...

Poglejmo še vrstni red najbolje uvrščenih ekip na IX. letnih sindikalnih športnih igrah v Kranju za leto 1975.

Najuspešnejša osnovna organizacija je bila, upoštevaje število osvojenih prvih mest, osnovna sindikalna organizacija Iskra Elektromehanika. Osvojila je pet prvih (košarka, plavanje, rokomet, streljanje), štiri druga (mali nogomet, odbojka, plavanje – moški in ženske) ter štiri tretja mesta (kegljanje v obeh konkurencah, vaterpolo, šah). Med posamezniki pa so iskraši osvojili štiri prva (Novak – balinanje, Konc, Hvala, Bevc ter Žagarjeva in Kodlerjeva – plavanje), eno drugo in štiri tretja mesta. S 45 točkami je bila Iskra Elektromehanika premočni ekipni zmagovalac lanskim iger.

Drugo mesto v moštveni konkurenci so osvojili športniki Save (20 točk), ki so zasedli dve prvi in eno tretje mesto, med posamezniki pa eno prvo in tri druga mesta. Ekipa osnovne organizacije sindikata prosvetnih delavcev pa je z 12 točkami zasedla 3. mesto.

IVO VIRNIK

Tako živahno je te dni na umetni ledeni ploskvi na Bledu... (foto: B. B.)

Snega je tudi letošnjo zimo zelo malo, le na Kaninu se lahko pohvalijo z več kot dva metra debelo snežno odejo (foto: A. Ul.)

NOVICE, REZULTATI, MNENJA...

LJUBLJANA

Trim liga v košarki

V Ljubljani se nadaljuje tekmovanje v vseh treh TRIM košarkarskih ligah občine Center. V A in B skupini so doslej od-

igrali štiri kola, medtem ko so bila v C skupini na sporedu le tri.

V najmočnejši skupini še vedno vodi Dnevnik – doslej še vedno brez poraza. V skupini B so najuspešnejši košarkarji Iskra Commerce, medtem ko sta v C skupini neporažena le še Slovenijales in UJV.

Lestvica skupine A: 1. Dnevnik 8, 2. Vega 6, 3. Ljubljanska banka 6, 4. Zmaj 4, 5. Petrol 4, 6. Slovenijaceste 4, 7. Ljudska pravica 4 itd.

Lestvica skupine B: 1. Iskra Commerce 8, 2. Železniška tiskarna 8, 3. Tegrad 6, 4. SDK 4, 5. PTT telek. 4, 6. INV 2 itd.

Lestvica skupine C: 1. Slovenijales 6, 2. UJV 6, 3. Vjesnik 4, 4. Hermes 4, 5. Elektro Ljubljana 4, 6. RSNZ 2 itd.

ŽALEC

Turnir v šahu

Šahovska sekcija Invalid Žalec je priredila ekipni pokalni brzopotezni turnir v šahu. Na turnirju je nastopilo 6 ekip, in to: ŠK Avtoobnova Ljubljana, ŠK Sijaj Hrastnik, MTT Maribor, ŠK Invalid Žalec I. moštvo, ŠK Polzela in ŠK Invalid Žalec II. moštvo.

Zmagala je ekipa MTT Maribor s 15 točkami in osvojila pokal v trajno last. Drugo mesto je osvojila ekipa Invalid Žalec I.

(12,5), tretje mesto pa drugo moštvo Invalid Žalec (11,5), pred ŠK Polzelo (9,5). Najboljši igralec moštva je bil Leskovšek, ki je za drugo moštvo Invalidov Žalec zbral tudi največ točk. Pohvaliti moramo organizatorje ŠK Invalid Žalec za odlično organizacijo šahovskega turnirja.

JOŽE GROBELNIK
TREBNJE

KPD Dob znova prvak

V prostorih mirenske osnovne šole je bil pred dnevi zaključek sindikalnih delavskih športnih iger v trebanjski občini za leto 1975. V osmih športnih panogah je tekmovalo 62 ekip iz 14 osnovnih sindikalnih organizacij. Na vseh tekmovanjih v pomladanskem in jesenskem delu iger je sodelovalo 140 delavcev.

Prav število sodelujočih – letos so bile igre že četrte – je tisto, s čimer so organizatorji najbolj nezadovoljni. V neraz-

viti trebanjski občini imajo namreč tudi težave z organizacijo športne rekreacije. Zato bodo organizatorji storili vse, da se bo letošnjih športnih iger udeležilo več delavcev.

Že četrte zapored si je priborila pokal občinskega sindikalnega sveta za najboljšo skupno uvrstitev sindikalna organizacija KPD Dob (41 točk). Slede: 2. Trimo Trebnje (37), 3. Prosveta (23), 4. Dana (22), 5. Kmetijska zadruga Trebnje (15) itd. Ženske so tekmovalle le v kegljanju. Med šestimi ekipami so se najboljše uvrstile predstavnice kmetijske zadruge.

A. ŽELEZNIK
RADOVLJICA

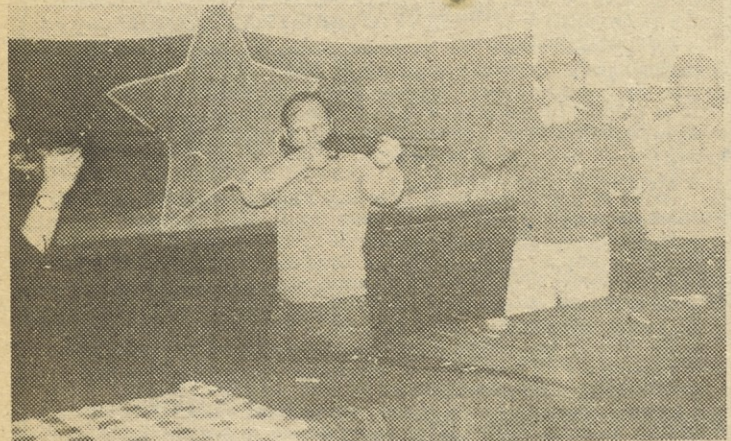
Letos 1000 udeležencev

V petek, 16. januarja, so se na 5. seji sestali člani komisije za šport in rekreacijo pri Občinskem svetu ZSS Radovljica. Ocenili so delo komisije, aktivnost in udeležbo članov sindikata in lanskim sindikalnih športnih igran ter sprejeli program športne

aktivnosti radovljiških sindikatov za letos.

Ko ocenjujemo lanske sindikalne športne igre, ugotavljamo, da so v celoti zelo dobro uspele, kar pomeni, a je bilo delo komisij za šport in rekreacijo pri Občinskem svetu ZSS in ZTKO Radovljica v redu opravljeno. Predvsem pa je pomembna ugotovitev, da je interes delavcev za tovrstna tekmovanja vse večji. Da je temu res tako, nam najbolj pove podatek, da se je udeležba na sindikalnih športnih tekmovanjih v primerjavi z letom 1974 povečala za 123 odstotkov.

V letu 1975 so bila sindikalna prvenstva v sedmih panogah. Na tekmovanjih je nastopilo 864 članov sindikata iz 66 osnovnih organizacij sindikata. Kljub številni udeležbi pa nikakor ne moremo biti zadovoljni z udeležbo žensk. Kritizirati moramo tudi tistih 51 osnovnih organizacij, ki na tekmovanja niso poslane nobenega člana. Prav to je vodilo športne komisije, da bo v letošnjem letu bolj skrbela za množičnost. Sklenila je, da se bo letošnjih sindikalnih športnih iger udeležilo 1000 delavcev iz 100 osnovnih organizacij sindikata. Nedvomno pomeni sprejeta naloga veliko obveznost za obe komisiji in tudi za vse osnovne organizacije sindikata, predvsem pa za tiste OOS, ki so doslej stale ob strani. V. M.

Sindikalna organizacija Železarne Jesenice prizadevno skrbi za rekreacijo svojih članov. Vsako leto organizira tekmovanja v vseh športnih disciplinah. Na posnetku vidimo delavce jeklarne, ki so se udeležili tekmovanja v streljanju z zračno puško. (B. B.)

